Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 28 февраль, 1978 шу. ● № 25. (5847). ● Мах 2 кеп.

ЗУЛАМЦА КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ КХУВРЧАШ

КПСС XXV съезде ше доклад еш нов. Л. И. Брежнева белгалдаьккхад социалистически нравственноста нормаш телхаечарца лоаттабеча къовсаме кхьча гІулакхашца цхьана къахьегама коллективана хетар, цун низ юкъебоалабанза барг ца хилар. ХІаьта, уж указанеш ларде а лувцаш, наха юкъе хула зуламаш кІезгдараи правопорядок чІоагІъяраи хьадда болх чакхбоах республике укх тІеххьарча шерашка, цу гІулакха шерра общественность юкъеозилга Іалаш а деш.

Зуламашца тІагІертта къовсам лоаттабара, уж кІезгдара беш бола профилактически болх боаржабара дуошаш чІоагІа пайдане йолга хьахьекхад республика дукхагІйолча моттигашка укх тІеххьарча шерашка вІашагІъехкача правопорядка опорни пункташеи правонарушенешта профилактика яра йолча советашеи.

Керда опорни пункташи профилактика советаши вІашагІйохкара къаьстта чІоагІа болх баьб республика укх тІеххьарча шера. ХІанз республике болх беш я 64 пункт, 1974 — 1977 шерашка ерригга хьаяр 30 мара ца хиннача мелте, тІаккха къахьегама коллективашка йолаш я 485 профилактика совет. Алхха цхьан шера 4 пункт тІа а кхеташ город Грозне хІанз йолаш я 14 пункт. Грозненска районех из болх корта болаш оттабьрех я Заводской яр. Укхазарча пхе пунктахи 96 советахи ерригаш хІана яц аьнараш гІулакх кхетамца леладеш я. Цу даькъе дувца дика хІамаш да Гудермесски районе а. Зуламашца къовсам лоаттабу цу тайпара штабаш кхоачам болаш хьаяьй Назрановски районе а.

Цар балха аьттув балар эггара хьалха дувза доагІа партийни организацешта цар гІулакхашта боагІаш бола лостам теларца. Опорни пунктай болх вІаштІехьбоаха общественноста советаш парте горкомийи райкомийи бюрошка чІоагІъяьй, ерригача опорни пункташтa тІачІоагІъяьй къаьст-къаьста партийни организацеш.

Заводской района № 2 йолча опорни пункте (общественноста совета председатель В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора заместитель Бутов Станислав Алексеевич) шоай балха керттера теркам бахача наха юкъе зуламашца къовсам лоаттабара даькъе партеи правительствай дІадехараши советски законодательствои дІадовзийтара, зуламаш хила тарлу хьалаш ца хилийтара, СССР керда Конституци дІайовзийтара тІаерзаь мероприятеш чакхъяхара тІаухийт.

Цу совете хІанз чІоагІденна дІаэттад милице участкови инспекторий, секцейи общественни формированейи кулгалхой отчеташка ладувгІилга. Из шоаш деча хана хоадам болаш цар балха гІулакхаш тохк, пайдане опыт белгал а йоахаш хьаІояю. Цул тІехьагІа профилактически болх даим эргабоахаш тоабеш хулга Іалашдар духьа методически рекомендацеш тІанйю.

Общественноста советаша шоай кварталашка бахача наха юкъера зуламаш дара тІакхувш бола нах хьагучабоах, уж учете лелабу, бакъахьарча тайпара ца бахача дезалий бытовой хьалаш тохк, зуламхошта шефаш тІачІоагІбу, царна цу хьакъехьа фу карагІдаьинад хьожаш отчеташка ладувгІ. Иштта, ше чІоагІа пайдане хІама долга хьахьекхад харцахьбаьина хьувзаращца беседаш яро, общественни организацешка е общественноста совете уж тІа а бийха цІенхаштта бувцаро, зуламе вахар леладеча даьшкара-нааношкара бераш хьадахари тІехдаьха малар мелараш дарбан-къахьегама учрежденешка хьожабари духьа паччахьалкхен органашта хьалхашка ходатайстваш яро, учете латтача зуламхошца къахьегаш йолча коллективаша айхха бувзам лоаттабаро.

Опорни пункташа зуламхошца къовсам лоаттабара маьхера гІулакхаш чакхдоах нах бахача моттигашка, хІаьта къахьегама коллективашка уж гІулакхаш кхоачашдераш правонарушенешта профилактика яра советаш я.

ТІехдаьха корта бохабу малараш меларащца, балха ханнахьа хьа ца ухаращца, балха а дезале а харцахьара гІулакхаш леладеращца къовсам лоаттабеча дика опыт Іоаяьй «Красный молот» заводе. Партийни организаце кулгалца укхаза цу гІулакха тІаберзабаь беча балха юкъе шерра дакъа лоацаш я халкъа дружинаш, новкъостий судаш, еррига общественни организацеш. Профилактика совета кулгалдеш ва директора кадраштеи бытан вола заместитель В. Н. Крапивин. Иштта, цу совета члено кадрай отдела начальника Г. Г. Кабалалиева тІахьожам лоаттабу цехашка вІашагІъеххача кадрай общественни отделашта, медвытрезвителацеи МВД кхыча службашцеи бувзам лоаттабу. ВОХР начальника С. М. Сивова кагий лечкъораш дераш, харцахьа лелараш ца хилийтара профилактически болх беш ва, хІаьта завода ВЛКСМ комитета секретара А. Егорова кагирхошца, цу даькъе общежитешка бахаращца а, болх белга тІадилад, тІаккха бакъахьарча тайпара ца баха бохклой болча дезалашка бІарг локхаш ва ЖКО начальник М. Г. Мартиросов. Халкъа дружинай, новкъостий судий балхаген завода гонахьарча точкашка малараш дохкара порядок кхоачашъярген хьожаш ва инженер С. С. Рожавский. Иштта, комплексно из болх вІаштІехьбакхар бахьан долаш чакхдаьннача кхаь шера диазза кІезигдаьд зуламаш. Хьалха тоам боаца гІулакхаш леладаь котельщик Л. П. Семейкин, слесарь-сантехник В. Н. Багин санна бараш хІанз шоаш ба профилактика совета хьинаре гІончий.

Дика дар массанахьа цу деша иштта йоакхо еш яларе. Цхьайолча вай районашка хулаш доля зуламаш кІезигхуш деце а вІалла сагото еш бац правопорядка опорни пункташ вІашагІйохкара, ерригача къахьегама коллективашка яц профилактика советаш. Из ала доагІа Ножай-Юртовски, Веденски районех. ХІаьта Ачхой-Мартановски районе вІашагІъелла цаІ мара йоаца опорни пункти бараьттнега дІакхоачаьяй яха советаши шоай балхах лаьца дувца хайра хІама долаш яц, МагІалбике кхаь опорни пунктех лерттІа болх беш яр цаІ мара яц, хаьддача лостамагІа шоай гІулакхаш чакхдахац дукхагІйолча профилактика советаша а.

Цу масалаша хьагойт цу районий партийни, советски, административни органаша цу доархІамеча гІулакхашта хІанз а боагІаш бола теркам тІа ца ухийтилга, зуламаш кІезигдара долча хьалех лерттІа пайда ца ийбелга.

ДІадахача шера КПСС Нохч-ГІалгІай обкомо КПСС XXV съезда решенешка хьежжа зуламаш ца хилийтара, обществана духьала леладеча гІулакхашца лоаттабеча къовсама эффективность лакхъяра 1977 — 1980 шерашта лаьрхІа комплексни план оттаяьй. Цига хоадам болаш белгалдаьхад цу даькъе къахьегама коллективаша, общественни организацеша чакхдаха деза гІулакхаш. ХІара района, фабрика, завода, колхозий, совхозий, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, цар кулгалхой деккар да цу гІулакхацара бехктокхам мел ца болийтилга, из дош корта болаш оттадара административни органий, общественноста низаш вІашагІтохара.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совети облсовпрофи хьежай бІаьстан балхашка 1977—1978 шерий октябрь — январь бетташка юртбоахама техника кийчъяра районий, колхозий, совхозий, «Сельхозтехника» районни объединеней, ремонтно - механически мастерскей, слесарий - ремонтникий социалистически яхьа итогашка.

Республиканскй сийлен Улга тІа яьхай:

РАЙОНАШ:

ШЕЛКОВСКОЙ,

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ.

Колхозаш, совхозаш, «Сельхозтехника» РО:

XIX партсъезда цІерагІа колхоз, Сунженски район;

«Советская Россия» яха колхоз, Грозненски район;

Мичурина цІерагІа совхоз, Урус - Мартановски район;

«Сельхозтехника» Шелковской районни объединени.

Механически ремонтни мастерскеш:

«Лермонтовский» совхоза, Ачхой - Мартановски район;

«Горячеисточненский» совхоза, Грозненски район;

Совхоза - техникума, Назрановски район;

«Сельхозтехника» Советски районни объединени.

Ремонтни балхаш дика а деш, сменни нормаш кхоачашъеча эггара лакхагІа хьокхамаш даьха механизаторий-ремонтникаш:

Талхигов Салауди — «Лермонтовский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Ачхой-Мартановски район;

Магомадов Бешир — «Самашкинский» совхоза ремонтни мастерской электросварщик, Ачхой-Мартановски район;

Черхигов Ахмед — «Лермонтовский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Ачхой-Мартановски район;

Леснов Владимир Петрович— «Сельхозтехника» Сунженски МРО ремонтни мастерской слесарь;

Фадеев Анатолий Михайлович — «Сельхозтехника» Сунженски МРО ремонтни мастерской слесарь;

Подпорин Савелий Гаврилович — XIX партсъезда цІерагІча колхоза ремонтни мастерской слесарь, Сунженски район;

Элембаев Рамзан — «Гойтинский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус-Мартановски район;

Цицуев Рахман — Мичурина цІерагІча совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус-Мартановски район;

Измайлов МитІс Ахьмад — «Экажевский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Назрановски район;

Кодзоев Сосе Джамалда — «40 лет Октября» яхача совхоза ремонтни мастерской слесарь, Назрановски район;

Товсултанов Мовлди Товсултанович — «Сельхозтехника» Урус - Мартановски районни объединене ремонтни мастерской слесарь;

Махмаев Джанарли Махмудович — «Советская Россия» яхача колхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Гезуев Мовлди — «Горячеисточненский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Ильясов Магомед — «Сельхозтехника» Урус - Мартановски районни объединене ремонтни мастерской слесарь;

Абуязидов Муса — «Джалка» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Шалински район;

Гириханова Джансари — «Гвардейский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Надтеречни район;

Тимаров Иса — «Красноармейский» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Урус - Мартановски район;

Янцен Илья Александрович— «Пригородный» совхоза ремонтни мастерской слесарь, Грозненски район;

Закаев Вахил — «Шалинский» совхоза ремонтни мастерской слесарь;

Усманов Альви — «Сельхозтехника» Веденски районни отделене ремонтни мастерской слесарь.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Шоаш тІаийца декхараш толамца кхоачаш а деш, иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий, установкай коллективаша. Цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Румянцев Петр Ивановича кулгалдеча кхоалагІча цеха технологаша. Мехкдаьтта продукци арахецара шин бетта план 20 феврале кхоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай иттаж эзараш сомий маьха товарни продукци.

Ханал итт ди хьалха шин бетта задани кхоачашйир Гасанов Заид Юсупович керте латтача № 43-4 йолча установка коллективо. Иштта дика къахьегаш ба Васильева Лидия Николаевнас кулгалдеча № 43-5 йолча установка технологаш а. Цар 22 феврале кхоачашъяьй шин бетта план.

* * *

Соахка даьха къахьегама толамаш тІа-тІа тоадеш къахьег Грозненски ацетонови завода болхлоша пятилетка кхоалагІча шера. Валови продукци арахецара шин бетта план 26 феврале кхоачашъяьй цар. ПланагІа лаьрхІачул совгІа арахийцай бІаь эзар гаргга сома маьха тайп-тайпара продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани 3,8 процент тІеххоачашъяьй завода коллективо. Из лакхъяра чотах кийчъяьй планал совгІа ара мел хийца товарни продукци.

Социалистически яхье хьалха латт Цапков Виктор Васильевича кулгалдеча бактериальни препараташ арахецача цеха коллективи Петренко Анатолий Александрович керте латтача «Б-12» яха витаминаш кийчъеча цеха болхлойи.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДИНАЧА НАХАХ

ХЬАЛХАЛАТТАР

Ткъаь цаІ шу хьалха «Красный молот» завода конторе чуваьлар ханна нийсвенна зІамига саг.

— Со футеровщик ва. Аз бе болх бий шун? — хаьттар цо.

Иштта нийсвелар чоя лоаладеча цехе Пугоев Ювназ. Цига къахьега волаваьлехьа чоя лоаладеча город Фрунзерча заводе кхаь шера болх баь вар из. Цу хана денз из хала болх беш хьавоагІа Пугоев.

Октябра 60 шу дизара сийленца накъадахара республике социалистически яхь дІайоляьча цу завода цехашта юкъе эггара хьалхалаттарех йолаш чакхъяьлар цу цеха коллектив. ХІаьта коллективе хьалхалаттарех волаш хьавоагІа коммунистически къахьегама ударник Пугоев Ювназ.

ДІаяха нийслагІа пятилетка ханал хьалха чакхъяьккхар цо. Дика къахьегарах цунна елар «За трудовое отличие» яха медаль.

— КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша, цига новкъоста Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьло кхы а чІоагІагІа къахьега дог ураоттадаьд тха, — аьлар Пугоева. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дувцаш тхоай цехе яьча собране оаха тІаийцар доккхий социалистически декхараш: пятилетка кхаь шера план Октябра 61 шу дузаш кхоачашъе, къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа шера 185 тонн лоаладаь фасонни чоя лала, электроэнерги, материалаш кхое лерхІ оаха. Дика чакхбаьннаб январь бутт, ханал хьалха кхоачашйир план а тІаийца декхар а. Иштта гІулакх да хІанз февраль бетта а.

БІубенна дора ший къамаьл Пугоева. Цо дийцар чІоагІдеш мастера, цехкома председатела Исаев Андрей Степановича аьлар:

— Пугоев Ювназа, заливщикаша Халимов Тохтара, Гуленко Ивана, Бурягин Александра, стерженщика Окапьянц Григоре, обрубщикаша Астамиров Іийсас, Чадаев Назира, кхычар заданеш тІеххоачашъярал совгІа кхычарна къахьегаме хьокхам гел, болхлой шоашта тІехьабоах, шоашта карагІдаьнар массанена а дулургхиларах нах дІакхетабу.

Дукххача шерашка из болх беш хьавоагІача Ювназа йоккха опыт я, цо раьза хинна дІайовзийт из керда венача болхлочоа. Из дог цІена хьехамча ва.

Цо дика Іомаваьв зІамига саг Ильин Валентин. ХІанз из ший хьехамча тІехьакхийнав. Ильин коммунистически къахьегама ударник ва. Из ва Пугоева Іомабаьча дукххачарех цаІ.

Ткъаь итт шу совгІа ха я Ювназ къахьегаш хьавоагІа. ТІемо яьча лирача човнаша мохк даьрбаь уллача шерашка волавелар из къахьега.

— Дикача наха новкъостал дир, болх бе а къахьегам дукха беза а Іомавир. — йоах цо из ха лагаеха. — ХІаьта къахьегаш вола саг цІаккха а кІалвусарггац, цун массаза а сий ду. Из уйла чуйоссаю аз сай бераштa а сайца нийслуча къоначa болхлошта а.

Пугоев Ювназ дисциплинеи порядоки дукха езаш саг ва. Цо болх беш йола моттиг массаза а цхьалхаьккхе хул. Цу тІа гІолла дий а хац дружинникашта юкъе шийга дакъа лацийтар цо дехар а. Ювназ хьожаш волча участке массаза а дика хул общественни порядок. Нах сатийна а харцахьа лелачар оагІонгахьара халахетар ца хулаш а бахар лов цунна.

Пугоев Ювназ ер пятилетка а дика чакхъяккха дага ва. Из дика производственник хинна ца Іеш, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацаш, культурни салаІа ховш, дезале а наха юкъе а эздел долаш саг ва.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Коммунистически субботникана накъадолхаш

ЦаІ санна массава а

Укх шера 22 апреле В. И. Ленин ваь 108 шу дузача ден сийна Москверча хьалхалаттача предприятеша Ерригсоюзни коммунистически субботник дара дІайолаяь инициатива чІоагІа раьза хинна хьалльцай «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Из ди хьинарерча къахьегамца белгалдаккхара дика кийчо е болабеннаб уж хІанззе а.

Паччахьалкхен плани тІаийца декхараши толамца кхоачашш тІеххоачашш деш ба уж укх шера. ДІабахача цхьан беттеи 16 дийнахьеи мехкдаьтта чакхдоахараштa цар дІадахийтад 644 эзар тонн мехкдаьтта, Цох планал совгІа дІадохийтар кхо эзар тонн мехкдаьтта да. Укх шера бурув теха а яьнна йоккха мехкдаьтта кІеж теха йола кхо скважина караерзаьй цар. Царех я № 712, Хаян-Корта-84, № 127 Правобережни яха скважинаш. Къаьнача фонда мехкдаьтта тІоанашка низ тІалоаттабара скважинашка дукхагІа хий чуухийт. Духхьал Брагунски яхача мехкдаьтта доахача моттиге дийнахьен буси скважинашка чуухийт 8 эзар кубически метр хий. Цун чотах духхьал январь бетта даьккхар 83156 тонн мехкдаьтта.

—Коммунистически къахьегама субботник долча дийнахьа эггара овсарегІа къахьегаргда,—йоах мехкдаьтта доахача операторашa Абуев Ахмара, Шаумян Степана.

—Мехкдаьтта хьачу а ийдеш дІаухийтача служба из ди хьинарерча къахьегамца белгалдоаккхаргда, — аьлар инженера-технолога, коммуниста Атарщиков Михаил Павловича. Духхьал цу цхьан дийнахьа служба болхлоша мехкдаьтта чакхдоахача заводашка дІадахийта лерхІ 11 эзар тонн мехкдаьтта, из хул кхыча деношка дІадохьийтачул 300 тонн дукхагІа. Цул совгІа вахте латташ боацараша ремонт ергья оборудованена, мехкдаьтта парка, коа лостам бертба. Шоаш даьккха алапи мехкдаьттахоша пятилетка фонда юкъехьоргда.

А. ТИЩЕНКО.

ГОРОД ГРОЗНЕ ШЕРА ФОРМАТ ЙОЛА КИНОТЕАТР ХЬАЛДЕЧА БЕЛГАЛБАЬННАЧА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Город Грозне шера формат йола кинотеатр хьалдеча хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Баркаева Оглахана — Новогрозненски ТЭЦ гІишлой управлене штукатура.

Киров Федор Кирилловича — Новогрозненски ТЭЦ гІишлон управлене сварщика.

Оськин Евгений Александровича — «Чечингражданпроект» института архитектурно-планировочни мастерской керттерча архитектора.

Скрынников Анатолена — «Кавэлектромонтаж» треста Грозненски монтажни управлене электромонтажника.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный, 23 февраль, 1978 шера.

«ДЕПУТАТА ДИ» ЧАКХДАЬЛАР

Укх деношка республикански техникий театре Грозненски горисполкомо «Депутата ди» чакхдаьккхар. Цу тайпара мероприятеш чакхйоахилга массазара гІулакх а хинна дІаэттад укхаза. Цига гулбеча горсовета депутаташта шоай декхараш кхоачашдара хьехам лу, Советаша беча организаторски массовни балха лардаш, СССР Конституции советски законодательство дІайовзийт.

Цу дийнахьа укхаза гулбеннача депутаташта «СССР Конституции халкъа депутатий Советаша социалистически законность чІоагІъяра дезараш» яха лекци йийшар Нохч - ГІалгІай АССР юстице министерства сектора заведующе Ю. Б. Кригера.

Горисполкома бехктокхамеча секретара Я. Ф. Панченкос ший къамаьл хетадир депутата статусах дола закон кхоачашделга Іалашдара городской районний Советаша беча балха.

Республика Лакхехьарча Суда члена Н. Н. Соснинас дийцар жилищни законодательство кхоачашдеча депутата хайча пайдане хургдолча гІулакхех.

БАШКИРСКИ АССР. Толаме караерзаеш латт автосамосвалаш еча Нижнекамски заводе—КамАЗа спутнике — керда мощностащ. Ах шу гаргга ха хьалха цу предприяте конвейера тІара араяьннай эггара хьалхара итт тонн мухь кхухьа машинаш. ХІанз заводо хІара денна арахец итташ мухь кхухьа самосвалаш.

1968 шера дІахо социалистически яхь йоаржаяра дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш нижнекамски автомобилашъераша дош деннад пятилетка кхоалагІча шера автосамосвалаш арахецара план ханал хьалха кхоачашъе.

СУРТА ТІА: автосамосвалаш вІашагІъехка конвейер.

В. ВОНОГА сурт. ТАСС фотохроника.

МИШТА КИЙЧЛУ БІАЬСТАНГА

ШИН БОАХАМЕ—ШИН ТАЙПАРА

Республике хьалхарчарца хьаллаьнар укх шера кхашкарча балхашка юртбоахама техника хацахьен дикен кийчъяра тІахьехаш Шелковской района механизатораша даь кхайкарал «Назрановский» совхоза кхаш леладераша. Цу боахаме бІаьстанга кийчо мишта ю дувцаш хьалхагІа а яздаьд. Совхоза керттерча инженера А. Х. Пугиева дагарью тоаь яьнна техника: 50 трактор, планагІа укх Іай ерригаш а 48 тоае езаш хиннача; деррига а нохараш — 63, сеялкаш — 24, культиватораш — 38, хий летта установкаш — 4, иштта макхаш, катокаш, кхыйола инвентарь.

— ТІаккха комбайнаш? — хетт соцарча новкъосташа «Сельхозтехника» республикански объединене начальника заместитела В. В. Поповеи юрта боахама министерства «Госсельхозтехнадзора» отдела начальника И. Я. Толоконниковеи.

— Шоаш хьежача дикагІа гургда шоана, — йоах инженера, — аз лутаргда шо.

БІарг хьесташ да хьалхашкара сурт. Лакхача, кирпишкех даь пенаш долча отара кІал ше-ший «боксе» латт комбайнаш. Укх шера хьалдаьд итт комбайна лаьрхІа отар, хІаьта бархІ комбайн хьалхагІа даьча отара кІал латт. Цу тайпара еррига а комбайнаш тхов кІал я совхозе. Царех шийтта тоаь яьннай.

Дехьа а сехьа а комбайнашта юхеи кІали боахк комбайнераш, ремонтникаш. Оатхал Іойиллара, болх бе цІена хилара безаме я асфальт йилла кІийле.

— Кхы итт комбайна лаьрхІа отар дергда укх шера аьхки, — йоах Пугиева. — Шендаь дІадаккха лаьрхІад оаха йоачаштеи маьлхаи кІал механизмаш йоахкаелга.

ДикагІбола ремонтникаш, хьалхагІа техника тоаь баьннараш бувц инженера. Хьогте а шоай тракторaш тоаь баьннаб Аьлти-Юртарча 4-чеи 5-чеи бригадай болхлой, Пхьилекъонгий-Юртарча 1-ча бригада механизатораш. Цар кулгалхой ба бригадираш Беков Махьмадгири, Джандигов Суламбик, Эжиев Хасмахьмад.

Массаза а санна шоай нормаш тІеххоачашъеш къахьег электрогазосварщика Аушев Хасмахьмада, моториста Тохов Мувсас, цІастапхьар а вулканизаторщик а волча Мерешков Илеза, кхыча ремонтникаша.

Ялат чуэца комбайнаш ца лаьрхІача, планагІа тоае еза техника тоаь яьннай. Бакъда, планагІа лаьрхІа хиннаеце а, болх беча хана ма-йохий тракторaш. Уж а дукха сеца латтийтац.

— Цудухьа болх бечарна новкъостал де а безам боагІа, —йоах В. В. Поповеи И. Я. Толоконниковеи. — Аккарца кхыметтел хьоахаде а дог дагІац «Маяк» яхача совхозера гІулакхаш. Дувц цига техника мишта кийчъю.

ТІехьаювза инвентарь тоаьяц, болх бе йиш йолаш яр а даьтта хьакханза, гурахьа дІакхессача денз бригада коа улл. Сеялкаех чугІолла фу Іоуха трубкаш (семяпроводаш) хьаьхаяц, кІалъоттаяь хІамаш Іо а лийга. шоай дискаш тІа латт уж.

Тхо хиннача дийнахьа (22 феврале) тІехьаювза инвентарь тоаеш цхьаккха саг вацар, бІаьсти санна дІайха ди доллашехьа. Из болх иншта эсала хІана лел хьаала вІаштІехьа долаш совхоза керттера инженер Горчханов ГІапур а вацар.

Комбайнех гурахьа соцайнча денз сага кулг кхийттадац. ЗІанараши овсаши хьаяьхаяц, болх беча хана хиннача бесса низкъала эза латт уж, кхы мел ца еш. Жаткаш хьаяьхаяц комбайнех. Цул совгІа, царех цхьаяраш кІал хІамаш ца оттаеш, гидравликаца хьалъайяьча бесса латт. Цхьаккха а комбайн цІенъяьяц соахка ялат чуэцача хана тІайижача кагехи домахи.

Соанашта кІал гударгаш а ехка, чархаш ах йоассаяь а йолаш дІаоттае йоагІар уж ГОСТ-ах. Цхьайола гударгаш Іолийтаа. Деррига дозал чархаш тІа а долаш латт цудухьа цхьайола комбайнаш. Ерригаш а 10 комбайн я уж совхозе.

Ишттача хьал тІа я силоса хьажкІаш хьокха комбайнаши культиватораши. Кхыметтел мукх ца яийта даьтта хьекхадац цхьаннена а.

—«Маяк» яха совхоз «Плодопром» треста чуйоагІаш я, тха доала кІал яц,—йоах юрта боахама районни управлене болхлоша. ХІаьта «Госсельхозтехнадзора» районни инспекце начальника С. А. Мальсагова хьахьокх шоаш гІодаш дийтта каьхаташ.

Лакхе дийцача хьале техника хиларах 13-ча январе 25 сом гІод техад совхоза механика Эсмурзиев Джабраила; 2-ча феврале 30 сом гІод техад керттерча инженера Горчханов ГІапура. Ши кІира кхы даьнначул тІехьагІа, 13-ча феврале, цхьаькха предписани яздаьй «Госсельхозтехнадзора» инспекце ГОСТ-агІа йоагІаача бесса техника дІаоттае аьнна. ЦхьабакЪда 22-гІа февраль тІакхаьчача хана хувцаденна хІама дацар.

Цхьаькха а да. «ДІаоттаелга» ГОСТ-о яхача бесса хуле а, бІаьстан балхашка из кийчъелга сихде безам болчоа тара дац совхозера гІулакхаш. Фу лаьрхІа ба хьогІ уж?

Д. ХАКИМОВ.

ПАРТКОМИ ЯХЬИ

ДИКАЧОА КЕРТЕ ЛАТТ КОММУНИСТАШ

Грозненски бурув тохара балхий управлене коллективо толаме кхоачашйир юбилейни шера плани социалистически декхараши. Алхха планал совгIа техад 935 метр бурув. Коммерчески сухалга диллача план 130,9 процент кхоачашъяьй. ПланагIа оттаьчул 2,2 процент дукхагIа лакхъяьй къахьегама овсарле, лийрхIачул совгIа 417 эзар сома пайда баьб. Бурув деттача 14 бригадах 12 бригадо кхоачашъяьй шоай планаши социалистически декхараши. Юбилейни яхьа къахьегама хьинар лаьгI ца а долийташ, грозненски мехкдаьтта доахараша во дIадоладаьдац пятилетка кхоалагIа шу а. Январь бетта бурув тохара план 105,5 процент кхоачашъяьй, овсаре къахегаш йоаккха ха 77,5 процент йIаькъяьй.

Уж толамаш ши-шегIа хьахиннадац, болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха хьинаре къахьегар а партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша хадданза боккха организационно-партийнин массово-политически болх бар а бахьан долаш даьхад. Управленерча хIара болхлочоа новкъостал даьд цар планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдар духьа цхьана лоаттабеча къовсаме ший моттиг хаьдда белгалъяра.

Парткомо, цеховой партийни организацеша, партийни группаша керттера теркам тIабохийт коммунистий, берригача бурув деттарий кердадар, хьалхалаттар хьаллоацаргдола уйла хилийтара. Производственни заданеш толаме кхоачашъяра эша кхоачамаши торонаши чIоагIагIа леха баьннаб ерригача бригадашкеи участкашкеи. Цу цхьан ханна чIоагIбаьб администраце боахама гIулакхашта лоаттабу тIахьожам. Укхаза парткома, профсоюза буровой комитета, цеховой партийнин профсоюзнин организацей, партийнин профсоюзнин группай кулгалца дика вIаштIехьъяьккхай яхь «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхаш девиз а йолаш. Дуккха а дукхагIа йолча производственни подразделенешка хIара денна яхьа итогаш ю. ХIаьта цунах доккха беркат доал болхлой производственни общественни хьинар айдара, цо новкъостал ду къахьегамеи производственни дисциплина чIоагIъяра.

Социалистически яхь къаьстта шерагIа яьржар Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара кийчо еча а КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленума материалаши СССР кердача Конституце проекти ювцача а хана, хIаьта иштта КПСС ЦК октябрьски (1977 ш.) Пленумои СССР Лакхехьарча Совета аргIан йоацача ворхIлагIча сессеи болх беча а СССР керда Конституци тIаэцача а деношка.

КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеша дегаш ураоттадаь болча мехкдаьтта лохараша, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо къоабалдеш тIа а ийца, къовсам чIоагIагIа лоаттабу балха эффективности дикали лакхъяр духьа, шоай коллективай творчески хьинар тар ма лу дикагIа дегIакхувла гIерт уж пятилетка кхоалагIча шера заданеш кхоачашъяь ца Iеш, тIехкхоачаш а яр духьа. Болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоай уйла тIаерзаю ерригача производственни звеньяй балха ритм ца толхаяр, къахьегам дика вIаштIехьбаккхари цун овсарле лакхъяри, фондаша юха хьалур алсамдаккхар, материальни, къахьегама, финансови ресурсех пайда дикагIа эцар, хIаман кхомбари хьурматдари санна долча лоархIамеча дешашта. Цу гIулакха укх шера 6 январе хиннача гуччахьарча партийни собране дийцар «КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума итогехи цига КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлагареи КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмогареи хьадоагIача партийни организаце декхарехи» дола дош.

Собране дакъа лаьцараша бокъонца техкар буровой бригадашкеи кхыча подразделенешкеи эффективностеи дикалеи дешаш мишта къестаду, ерригача производственни подразделенешеи бIарччача управленеи 1978 шера плани социалистически декхараши дерригача экономически хьокхамашта ханал хьалха кхоачашдар духьа малагIа кхоачамаш оарцагIдаха деза. Уж дешаш массе оагIорахьара дийцад цехий, бригадай, участкай болхлой собранешка.

Партсобране чIоагIйир производства экономически эффективность лакхъярай плани декхараши ханал хьалха кхоачашдарай тIаерзаяь хьадда организационно-технически мероприятеш. Цар тIа белгалъяьй уж кхоачашъергйола ханаш, уж кхоачашъяраи тIахьожам лоаттабараи хьалхара бехктокхаме бола нах. Партком, профсоюза буровой комитет, ВЛКСМ комитет, цеховой партийни организацеши партийни группаши шоай денал ура а оттадаь дIайолаеннай уж кхоачашъе. Докладчикаша, политинформатораша, агитатораша ерригача производственни звеньяшкеи управленеи беседаш ю, подразделеней кулгалхоша профсоюзни организацешца цхьана хувцамаш ду хьалхагIа тIайийца хиннача социалистически декхарашка, уж лакхдергдола оагIош а лехаш. Хан-ханнахьа къахьегама яхьа итогаш ю болхлой собранешка. Яхь лелаерашта юкъе хьалха латт коммунисташа М. Л. Жандарова, В. Дядюченкос, парте воацача В. Ф. Мельникова кулгалду буровой бригадаш. Цар хьаллаьцай 1978 шерара план СССР керда Конституци тIайийца шу дуза ди хьатIаоттаташ кхоачашъе аьнна Москверча хьалхалаттача предприятешеи Горячеводски бурувдеттарашеи дIайолаяь почин. Дика къахьег парте членаша Н. Д. Гусакова, Х. О. Гудаева, ВЛКСМ члена В. И. Аненкова, кхычар кулгалдеча бригадаша а.

Хьинаре къахьегара, къахьегам бокъонца коммунистически наькъаца лелабара шоашкара геттара дика хьокхам гойт коммунисташа-бурувдеттараша В. В. Зеленцова, Д. И. Сайхаева, С. М. Дуднева, В. Г. Луганске, бурувдеттачун гIончас С. Л. Бацаева, дуккхача кхычар.

Буровойш сихагIа хьалъяр духьа смежни предприятей яхь вIашагIъеллай укхаза (ГУБР, технологически транспортеи спецтехникаи управлени, материально-технически Iалашони оборудоване комплектацеи управлени). Цун итогаш ю буровой хьалъяь яьлча, яхь лелаеча ерригача оагIоний викалаш тIа а болаш. Цунах боала пайда гуччахьа ба: 1976 шерарчул цхьа буровой дукхагIа хьалъяьй 1977 шера.

Толамаш доахача доккха дакъа лоац коммунисташа. 170 саг ва уж укхаза. Парте членехи кандидатехи 80 процентал совгIа бараша производства лоархIамегIарча участкашка болх бу, царех дуккха а дукхагIа бараша хьалхара моттигаш лелаю къахьегамеи общественни вахареи, шоашкара дика гIулакхаш гойт цар парте боацарашта. Парторганизаце дукха хIама ду рационализаторски болх вIаштIехьбаккхара. 1977 шера рацпредложенеш юкъеяхаршъ 160 эзар сома экономически эффект кхай. ДикагIбола рационализатораш ба иш. Агаджанов, Абасов, Заринский, Бурмаев, Макаров, кхыбараш.

Партийни, профсоюзни организацешеи администрацеи йоакхо ю моральни, материальни поощрени яра гIулакхаш нийса чакхдахар. Профессера дикагIвар, пятилетка ударник, коммунистически къахьегама ударник яха цIи яккхар духьа яхь лелаю болхлоша.

Къахьегам коммунистически хьисапе лелабара тIехьарча боламе дакъа лоац 680 саго. Коммунистически къахьегама ударники коллективи яха цIи еннай 293 болхлочоан 7 коллективанеи. Къахьегама ударникашта юкъе 98 коммунист ва.

Цунца цхьана белгалдаккха доагIа, коллектива гIулакхашка хIанз а цIенхаштта кхоачамбоацараши юкъагIа диса хIамаши хилар. Масала, дIадахача юбилейни шера бурув тохача овсаре болх беш яьккха ха 59,4 процент мара яцар, 1976 шера из 66 процент хиннача метте. Бурув тохача ялхи тохкамбеча цаIн авареш яьй 1977 шера. Уж дIайоахаш 5167 сахьат ха яйнай е 1406 метр бурув ца тохаш дисад. Бурув тохарга планагIа дIабахийта лаьрхIа мах 32 процент лакхбаьб. Кхы а вогIа да, ин. Тараканови Хажахмадови керте латта буровой бригадаш юбилейни шера планах ца лоархIаяр. Управлене цхьайолча подразделенешка «ХIара балха денна—дикала Знак!» яхаш девиз а йолаш яхь вIаштIехьъяккхара даькъе кхы а да кхоачамбоацараши теркал ца деш дута хIамаши. Яхьа итогаш денна яц, яхьа лелам гуш хилац, яхь лелаерашта карагIдувлараш вIаши нийсдац. ЙоагIIача тайпара терко яц хьалхалатта опыт дIайоаржаяраи вIаши новкъостал дараи. Управленера цхьабола болхлой хIанз а юкъеэзабац яхьа цу формо. Дуккхача инженерно-технически болхлой хIанз а яц шоай цIи тIатеха творчески планаш. Цхьайолча производственни звеньяшка хIанз а дIаяьхаяц къахьегамеи производственнии дисциплина телхаеш, малараш тIехдаьха мелаш, прогулаш еш йола моттигаш. ТIехдаьккха малар мелар — социальни зулам. Цунах материальни зе даьнна ца Iеш (из бахьан долаш буровой бригадаш болх ца беш сайце латташ хул, болхлой алапи эшалу), социальни зулам а доал.

Кадраш дукха хувцалу управлене. Цу дерригача хIамаша Iоткъам бу къахьегама овсарле лакхъялара, технологически дисциплина, кхерамалеи техника телхаяйт, авареш хулийт.

Халахете а, КПСС Уставо яххача тайпара ца бахаши болх ца беши бола коммунисташ ба парторганизацеца. Шийгара дика гIулакхаш парте боацарашта бIаргадайта дезаш ва коммунист производстве а, общественни вахаре а, быте а. Массаза а массе метте а шийгара инициатива гойта, дика гIулакхаш дара кхыбараш шоашта тIехьабаха, массе метте дисциплинеи порядоки хилийтар духьа къовсам лоаттабе беза цо. Цхьабакъда цхьаболча коммунисташа телхаю партийнин производственнии дисциплина. Масала, цеховой парторганизаце партбюро секретара В. П. Расланбекова цIена кхоачашдац партийни кулгалхочун декхараш, партсобранеши бюро заседанеши дагадеххача мара яц, парторганизаце делопроизводство кегаенна я, къахьегама отдела кулгалхо ше воллашехьа а тесса леладу яхьах дола дош.

Къахьегамеи производственнии дисциплина телхаярах администраце бехк баьб коммунисташта В. Н. Проскурина, А. Багамедовна, И. В. Карташовна. Цхьабакъда парткомо царех цхьаннега а хаьттадац, шоай партийнин балхеи декхараш цар тешшаме кхоачаш хIана дац.

Кхоачамбоацараш дIадахара ларгIа а ца гIулакхаш чакхдеза партийни профсоюзни организацеша, тIахка цунах ерригача подразделенеш коллективашта новкъостал хургда иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера плани декхараш тешшаме ханал хьалха кхоачашдара.

Г. ОСЬМАКОВ.

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа цIераш яьхача хьалхалаттарашта юкъе я Уралмаш завода зуборезчика КПСС ЦК члена, Социалистически Къахьегама Турпала, СССР пачхьалкхен преме лауреата А. И. Храмцова цIи. Из керте латтача бригадо предприяте хьалхара ярашца цхьана ханал хьалха къочашйир пятилетка шин шера план, хIаьта хIанз графикал хьалха йолаш къехьегаш а я. Производства новатора опытах пайда эцаш бIаьш болхлой ба заводе. ДукхагIбараша ОТК хьожае ца эшаш дIател шоай продукции.

Дерригача советски халкъага долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона гIулакхаца жоп а луш А. Храмцова бригадо лаьрхIад пятилетка кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъе а, хIаьта Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дизарга 1980 шера лаьрхIа хиннача боарамга кхоачаеш къахьегама овсарле лакхъе а.

СУРТА ТIА: Александр Иванович Храмцов.

А. ГРАХОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Даьхенна—дукхагIа мехкдаьтта

«Сунжанефть» НГДУ—20 шу

Итташ километрашка улл мехкдаьттеи газаи йоаккхача «Сунжанефть» управлене боахам. Цун коллективо хьалхе лелаю яьржача социалистически яхье.

...Укхаза мехкдаьтта долга наха хов дукха ха яр. ГIувнаш а йоахаш дарбана а доагаде а из даьхад бахача наха. Сунженски довкъаша теркам тIаувзар эрсий а доазол дехьарча а промышленникий. Цхьабакъда царна магаизар цига мехкдаьтта дакха, кхыметтел Нобела а.

Цига баьхкар советски бурувдеттараш. Iалаьмате йоккхий халонаш ла йийзар цар. Тохкама скважинаш йоахача хана цар оагIош Iочулегар, хий гучадувлар, боарам боацаш дукха маркхал чубуар. Кхоачам ба ер масая доаладича. 1932 шера денз 1955 шу хьатIакхаччалца Карабулак яхача участке 13 тохкама скважинана бурув техар. Царех 6 кхыметтел проектни кIоаргилга дIакхоачае вIаштIехьдаланзар. ХIаьта 5 скважина дикка IокIоаргийр, цар цхьайола геологически материал елар.

Алхха ши скважина мара проектни кIоаргилга дIакхоачаянзар, цар промышленни лоархIам бола мехкдаьтта делар. 1954 шера А. К. Печенова бригадас яьккхача № 10 йолча скважинера мехкдаьтта кIеж техар, хIаьта 1955 шера мастера И. М. Бородацке бригадас яьккхача скважино низ бола кIеж техар. Иштта хьайийллар мехкдаьтта доаккха керда моттиг.

Цу хана денз бурув а теха эксплуатаце дIаеннай дуккха скважинаш. 1960 шера май бетта Карабулакерча бурувдеттараша республике эгара хьалха лохерча мела тIара кIеж тохийташ мехкдаьтта даьккхар. Цул тIехьагIа пхи шу даьлча юрски дар даьккхар. Циггара шерра дIадоладелар юрски тIоанашкара «Iаьржа дошув» лахара токкама бурув деттилга.

1958 шера 1 марта вIашагIъеллар хьалхара промысел, цхьа ха яьлча цох хьахилар «Сунжанефть» НГДУ.

ХЬИНАР ЛАЬГIДЕРГДАЦ

ДIадаха шу йицлургйоацача, йоккхийча событешца белгалдаьлар советски наха. НохчГIалгIайчене социалистически яхь дIайолаьр яр Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединене коллектив. Ше денна дош дизза кхоачашдир цо.

Иштта дика къахьийгар тха коллективо а. Дерригача технико-экономически хьокхамашка диллача сунженски мехкдаьтта доаккхараша толаме кхоачашйир планови заданеш, юбилейни шера тIайийца социалистически декхараш а дикка тIехкхоачашдир.

Масала, 1977 шера яхьа итогех тха управленена хьожайир хьалхара моттиг, цунна елар КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карарэ жара тела ЦIе байракх, республиканган Сийлен улга тIа яьккхар.

Тха коллективо ханал хьалха 2 декабре кхоачашйир мехкдаьтта даккхара план, хIаьта 6 декабре — газ яккхара план. Оттаьча планал совгIа даькхар 13,3 эзар тонн мехкдаьттеи 9,5 миллион кубометр газеи.

ДIадахача шера управлене баьча балха анализ яро хьахьокх ерригаструктурни подразделенеш шоай декхарех лоархIаялар, тIехьабусараш боацаш оаха болх бар. Бакъда царна юкъе а толашагIа дола толамаш даьхар Н. П. Летникова кулгалдеча технологически группа, мастер П. В. Еремеев керте латтача Заманкульски участко, начальник А. И. Войтов волча скважинашта капитальни ремонт еча цеха коллективо, кхычар.

Пятилетка кхоалагIча шера сунженски мехкдаьтта доахараштa чоалхане декхараш хьалхашка латт. Техка мехкдаьтта доацача а скважинай къаьнача фондах пайда эца безача а хьалашка болх бе безаргба тха. Бакъда оаха дерригадерга укх шера 190 эзар тонн «Iаьржа дошув» 134 миллион кубометр газаи яккха аьна оттаяь план ханал хьалха кхоачашъяра. Из атта доаца декхар кхоачашдулургхиларах бIубенна я тха коллектив.

Д. КОРШАКОВ,
«Сунжанефть» НГДУ начальник.

МОГА ДАЬД— ЮКЪЕДИХЬАД

Тха мехкдаьттахой творчески хьинар айдаларо гIодир пятилетка шоллагIча шера тIайийца рационализацеи изобретательстваи социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашде.

ДIадахача шера тха предприяте хьачуеннай 102 рационализаторски предложени. 45 эзар сом гаргга пайда а беш царех 85 производствана юкъейихьай. «Сунжанефть» НГДУ 78 рационализатор ва, царех 40 саг болхло ва. ВIашагIъеххай творчески содружества группаш. Цар массане дукха болх бу производства экономика чIоагIъяра кердадараш юкъекхахьара, халача балхашта механизаци яра, Iилма-технически прогресс сихъяра тIаберзабаь.

Мехкдаьтта доахараштa юкъе дикагIбола рационализатораш лоархIаш ба электрооборудованеи электроснабженеи прокатно-ремонтни участка слесарь В. В. Аленов, цу участка начальник А. А. Черкашенинов, Iилма-тохкамеи производственни балхийи цеха оператор А. А. Кузин, «Сунжанефть» НГДУ вокхагIвола механик Н. Н. Гусаков, кхыбараш.

Шера хулача хьажаре-конкурсе хьалхара моттиг яьккхар скважинашта капитальни ремонт еча цеха рационализатораша. Шера цига юкъейихьача рацпредложенеша 21 эзар сом пайда бир.

Л. ЗАБОЛОТСКАЯ,
рационализаце инженер.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани СССР керда Конституци тIайийца шу дузача денга кхоачашъяра шера социалистически яхь йоаржаяьй «Сунжанефть» НГДУ дуккхача бригадаша, участкаша. Яхье хьалхалаттачарех цаI я мехкдаьттеи газаи йоахача цхьоалагIча участка коллектив. Октябра 60 шу дуза цIей дездеча хана А. З. Дьякова сийна йола приз а хьожаеш, цунна елар карара кара тела цIе вымпели Сийлен грамотеи.

Дика къахьегама толамаш доахаш дIадоладьад цо пятилетка кхоалагIа шу а. Ер шу доладелча денз 22 февралага кхачалехьа планал совгIа даьккхад цо 500 тонн «Iаьржа дошуви» цхьа миллиони 400 эзари кубически метр гази.

Мехкдаьттахоша доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лоац мастер Махнычев Александр Михайлович керте латтача скважинашта капитальни ремонт еча кхоалагIча бригада ремонтникаш. ДIадахача шера план 180 процент кхоачашйир цо. Ремонтни балхашка дIадодар лохдарах пачхьалкхенна кходир ший эзар сом. Соахка бригадана Еррисоюзни социалистически яхьа итогаш йича хьожайир СССР мехкдаьтта промышленноста министерства бригадашта юкъе хьалхара моттиг.

Пятилетка хьалхарча кхаь шера задани 7 октябрга кхоачашъяра доккхий декхараш тIайийцад цо. Уж толамаш кхоачашдара къовсам лоаттабеш йола бригада хIанз укх шера июнь бетта календарагIа къахьегаш я. Укхаза белгалбаьнна дика болх беш ба скважинашта капитальни ремонт еш бола бурувдеттараш Масленко Василий Андреевич, Мещеряков Дмитрий Александрович, кхы дуккхабараш а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) бурувдеттараш-ремонтникаш В. Масленко, Д. Мещеряков, мастер А. Махнычев.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОМБУ

Эффективностах дикалаи тIехьа къовсам лоаттабар — из да керттерча производственни фондех биззагIа пайда эцар. Тха управлене чIоагIIа теркам тIаухийт технико-экономически хьокхамий, торонех пайда эцара анализ яра. Цу гIулакха планово-экономически отдела начальник керте а волаш 13 сагах латта экономика секци вIашагIъеллар. ХIара кварталага ерригача подразделенешка тохк продукцега дIадодар. Масала, дIадахача шера продукцега дIадодар 4 процент лохдир, 264 эзар сом кходир. Шийханнахьа кхыча предприятешта дIаелар 142 эзар сом мах бола керттера фондаш.

Наьха санна йоакхо ю оаха материалий кхомбара. ДIадахача шера насосно-компрессорни турбаех шоллагIа пайда эцаро 9 эзар сом кходир.

Дукха болх бу экономически анализа бюрос. Масала, цо ший заседане дийцар йовхали энергех, транспортах пайда эцара дешаш.

З. ЯКОВЛЕВА,
планово-экономически отдела начальник.

ХЬАЛХАРЧА ЮХЬИГА ТIА

Атта бац мехкдаьтта доаккхарий болх. Скважинаш къаьна я. Массехк шу да бурув теха яьккха скважина тхога хьа ца кхоача.

Цудухьа каст-каста гучаювл керда халонаш, насосно-компрессорни турбашкеи мехкдаьтта промыслови коммуникацешкеи парафин а маза бола кхыйола вещесташ а Iовш моттигаш нийслу. Цу тайпара хIама хул скважинай дебит кIезигъяларах, тIоаний температура лохъяларах.

Уж халонаш эшаяра чоалхане декхараш кхоачашде дезаш хул мехкдаьтта доаккхараш: дукха геолого-технически мероприятеш чакхйоах, скважинашта капитальни ремонт ю, тIоаний давлени хувца ца ялийтара тIадерзадаь балхаш чакхдоах. ДIадахача шера цу тайпара 330 мероприяти чакхъяьккхар, цо йиш хилийтар кхы тIа 41 эзар тонн гаргга мехкдаьтта даккха.

Скважинашта капитальни ремонт еча цеха болхлошца цхьана центральни инженерно-технологически служба коллективо мехкдаьтта луча тIоанашта хий хьатIа ца ахийтара пхе скважинана селекционни обработка яьй. КIалхара хий хьалтIа ца дувлийтара шин скважинана лаьрххIа кийчбаьча чопаца обработка яьй.

Уж балхаш чакхдоахача доккха дакъа лаьцар Заманкульски участка болхлоша П. В. Еремеева, Р. А. Гардалоева, С. А. Кочесова, оператораша И. В. Бондарева, С. А. Бельтоева, А. А. Балаева, кхычар.

ВоккхагIча инженера-технолога Н. Т. Летникова хьалхленца кердача технологегIа селективнии кхыйолеи обработкаш еча къахьег оператораша М. А. Акбиева, М. Е. Могильне, И. Д. Никитенкос, кхычар.

Мехкдаьтта дукхагIа даккхар духьа скважинашта солянокислотни обработка ю, кхыдола балхаш чакхдоах тха технологаша.

И. ХОЛОПОВ,
центральни инженерно-технологически служба начальника заместитель.

ЯХЬА НИЗ

Эффективности дикали лакхъяр социалистически яхьа керттера лостам ба. ДIадахача шера мехкдаьттахоша дика болх бир, кхы а дикагIа къахьега лаьрхIад цар укх шера.

НГДУ профсоюзни организаце къаьстта теркам гIаухийт коммунистически къахьегама тIехьара болам шерагIа боаржабара, яхьа социальни кхетам балареи лоархIам айбара, наха юкъера доттагIлеи гIулакхаш чIоагIдара.

«ХIара балха денна—дикала Знак!» яхача девизагIа вIаштIехьъяьккхай структурни подразделенешта юкъера яхь. Цун условеша дIадех производственни заданеш дика кхоачашъелга, спецтехниках бизза пайда эцнига, технологически къахьегамеи дисциплина чIоагIа лелаелга, кхерамзлеи техника лораелга.

Администрацеи промкомеи приказагIа-соцамагIа центральни инженерно-технологически служба начальника заместитель И. И. Холопов керте а волаш вIашагIъеллача комиссе хIара денна структурни подразделеней балха анализ ю. Цо лакхбу кулгалхой а коллективай а бехктокхам, хIара денна уйла яйт техниках, производственни мощностех дикагIча тайпара пайда эцара, кхомбара де дезарий.

ДукхагIа хьеж хIаране ше тIайийца декхараш а творчески планаш а мишта кхоачашъю.

ХIара бетта белгалбоах социалистически яхье котбаьннараш, цар сийна Къахьегама сийлен байракх урагIйохийт.

ХIара шера коллективе лелаю «Профессех дикагIвар», «ДикагIа вола мастер» яха цIи яккхара тIехьара яхь. Эггара толашагIбарий цIераш «Сунжанефть» НГДУ Сийлен книжка тIа дIаязъю, «Сийлехийла къахьегама» яхача улга тIа боах, грамоташ тел.

Шеко яц «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача девизагIа болх беча мехкдаьттахоша укх шера керда доккхий толамаш доахаргхиларах.

М. СОЛОМАТИН,
профсоюза промыслови комитета председатель.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ИДЕЯЙ ВАХАРА ЛОАРХIАМ

130 шу хьалхагIа дуне бIаргадайнад «Коммунистически парте Манифеста». Из кепатеха араяьккхача денз довзаргдоацача доалаш хувцаденнад дуне, хIаьта, нагахьа санна К. Марксеи Ф. Энгельсеи Европа реакционни низашта кхерам тIатоссаши гоамеи хиннача «коммунизма тарама» хьакъехьа яздаь хиннадале, вай деношка коммунизм дуне дегIадара лостам луш бола низ ба. Коммунизм хьагу дунен социализма системо доахача исторически толамашка, болхлойни къамий-кортамукъалени боламе, дунен халкъашта юкъерча арене хувцаеннача низий соотношене. «Манифест» практически дуне дегIадара берригача леламо бакъъю.

«Манифесто» — коммунистий эгара хьалхарча программин документо — массе оагIув чулоацаш бIарчча хьахьекхай Iилман коммунизма теори, капитализмагара коммунизмага довланза дарг ца хилар бакъ а деш. «Манифеста» тIа духхьашха хьакхайкаяь сийлахь-йоккхий идеяш дуне овлангара денз кердадоаккха программа а хинна дIаэттай.

* * *

Дукха хIама ца эшаш 1848—1849 шерашкара революци йолалуча ханна араяьннай «Манифест». «БIарчча томаш мах ба цу доккха доацача книжкилга: хIанз а тIехьа цун уйланца яхаши лелаши я вIаштIехьъяьннеи къовсам лоаттабеши йола цивилизованни дунен ерригa пролетариат» яьхад В. И. Ленина дунен халкъашта юкъерча болхлой болама болча «Манифеста» лоархIамах (ПСС, т. 26. оагI. 48)

«Манифеста» эгара хьалхара эрсий перевод 1869 шера гураьха араяьннай. Нийсъяь Г. В. Плеханова керда перевод 1882 шера араяьннай. Шоаш Европерча революционни болама хьалхалаттa отряд лоархIаш хиннача Россе шоашта хетараш дIадоаржадара чIоагIIа лоархIам а беш, цу изданена дешахьалхе язъяьй Марксеи Энгельсеи.

Духхьашха «Манифеста» тIа вIаштIехьа а яьха хьакхайкаяь идеяш Ленина тIа а ийцай, дегIа а йоалаяьй, большевикий къовсама программа а хинна дIаэттай. Коммунизмага бода никъ эггара хьалха билларa сий дола дакъа кхаьчад вай мехка болхлой классага, цун ленински авангардага. «Манифеста» лоархIамегIарча положенеех цаI сенах латт аьлча, из латт, политически Iаьдал пролетариато хьадаккханза а цунах доал ду класс яьза а ярг ца хиларах. ТIеракхайсача эксплуататорски классашцарчеи къахьегамхошта йолча реальни демократецарчеи гIулакхашка диллача Россе революционни болхлой класса герз а хинна дIаэттаб пролетарски диктатурах бола хьехам.

Социализм хьалъяра лоархIамегIара хьал сенах латт аьлча, из латт, «буржуазегара ерригa капитал гIана тIехьа гIа боаккхаш хьаяккхарах, производства ерригa кечалаш пачхьалкхен кара дIаяларах...» (К. Маркси Ф. Энгельси. Соч., т. 4, оагI. 446). ЛоархIамегIа йола производства средстваш юкъараерзаяри экономике чIоагIагIа дола хьал пачхьалкхен сектора Iалашдари къоначa Советски пачхьалкхено эггара хьалха даьхача гIанех цаI а хинна дIаэттад. ДIахо йодача хана йиш хилар цу ларда тIа социальни отношенеш овлангара денз эргаяха, вай мехка йизза а массе метте а социализм котъяккха, хIаьта цул тIехьагIа дегIаена социалистически общество хьалъе а коммунизм хьалъе доладала а.

Политически доал болхлой классага долча хьалашка производства средстваш юкъараерзаяро йиш хулийт «Манифеста» тIа хьаоттадаь исторически декхар кхоачашде доладала: «.. ХIамаш кхоллаш дола низаш тар ма лу сихагIа алсамдаха» (циггача). 60 шера вай дегIаахара итогаш ше еш, новкъоста Л. И. Брежнева яздаьд, хIанз «гуччахьа да, тоаеннача социалистически общества **чIоагIIа дегIадаьхкача хIамаш кхоллача низех, низ болча хьалхалаттача индустрех, коллективистски принципий ларда тIа латтача, боккхача, чIоагIIа механизированни юрта боахамах ког гIортолга е езаш хилар»** яхаш («Коммунист», 1977, № 17, оагI. 4). ДегIаенача социализма материально-технически база дIахо дегIайоалаяреи эргаяьккха тоаяреи декхар вай партеи пачхьалкхенои берригa халкъа боахам хадданза айбара, Iилма-технически революци общество социалистически вIаштIехьъяккхара совленашца ювзара ларда тIа кхоачашду.

«Буржуазни обществера дийна къахьегам Iоабаь къахьегам алсамбоаккха средство мара яц. Коммунистически обществе Iоабаь къахьегам — из болхлой вахара процесс шеръю, йIаьхий ю, аттача йоаккха средство мара яц.» — яхаш яздаьд Марксеи Энгельсеи «Манифеста» тIа (Соч., т. 4, оагI. 439).

Общества берригача члений хьал-торон уж массе оагIорахьара дегIабоагIилгеи Iалашдара декхар вай парте ший программа тIа эггара кертера лерхIар да. КПСС XXIV-чеи XXV-чеи съездаша социально-экономически политика керттера никъ а лаьрхIа белгалдаьд из.

60 шера дуккхазза дукхагIа хиннай бахача наьха реальни доходаш, лакхагIа хиннаб культура боарам, йIаьхегIа хиннай советски сага духовни уйла, цун мировоззренчески позици а хинна дIаэттай марксистско-ленински теори.

ВАЙ ЗАМАНХО

СССР керда Конституци тІайиҫа шу дузача денга иттлагІча пятилетка хьалхарча кхаь шера задани кхоачашъяра социалистически декхараш тІаэцаш бар Грозненски производственни швейни объединене барзкъаш доахача цеха болхлой. Массаза санна укхаза а эггара хьалха дикадар дІа а доладеш из хьаллацара тІахьийхар резчика Исаев Амсудин Хасанбековича. Цо дош делар пхе шера задани укх шера март бетта кхоачашъе. Цох тамаш янзар барзкъаш доахараша, хІана аьлча дІаяхача пятилетка задани а шин шерен ах шерей кховчашйир Амсудина. Цун дика гІулакх хьаллаьцача цехерча дуккхача болхлоша доккхий социалистически декхараш тІайицар 7 октябрга кхачалехьа кхаь шера, диъ шера план кхоачашъе.

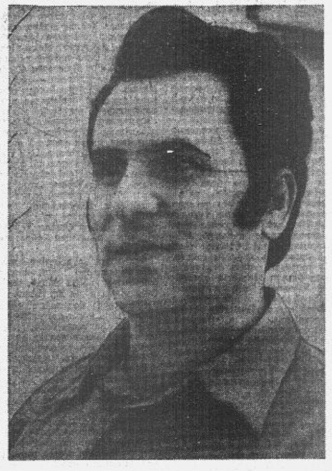

Иштта гІоргаьнна вуцаш вола резчик сихагІа го тха сагота долга хайча санна из къахьегаш волча барзкъаш доахача цехе дигар тхо. Ший станокаца кІадаш тедаш воалла юкъерча дегІара, хьатара, безаме, йиза юхь йола нийсвенна къонах хьахьокх тхога цеха начальника. Боккха гув латт цо дахьача барзкъий. Массехк минут ялалехьа хьадаьккха Іодуля цхьаца барзкъа. Барзкъаш доахараштa юкъе яьржача яхье цунца нийсвала могаш цун сменщик мара вац, яхаш дувц цехерча болхлоша. Овсаре къахьегарах ший декхар кхоачашдаьваьннарг лархІаш Амсудина. Ший керттера декхар лоархІ цо хьадоаха барзкъаш ма-могга дикагІа хулийтилга. Цу дакъе а дика каяьннай цун. Дикен тІехдикен мара хилац хьа мел доаккха барзкъа. Иттех шу ца из ОТК болхлой тІахьожам боацаш къахьегаш вола. Объединенерча 34 моделах хьадеча барзкъашта паччахьалкхен дикала Знак еннай. Цу юкъе а доккха дакъа лаьцад Исаев Амсудина, хІана аьлча цу моделех доаха барзкъаш дуккагІдараш цун кулгашта юкъе гІолла чакхдоалаш да.

— Мишта вІаштІехьдоал хьа иштта дог гІоздоаха толамаш даха? — хьаттар оаха Амсудинага.

— Цун керттердар да барзкъаш доахача къахьегаш 25 шера Іоаяь опыт, — йоах барзкъаш доахача Исаева. Цу балхага даьнна кулгаш сиха лел, гІалат валар кхераш а хилац, хІана аьлча дуккхача шерашка Іоаяь опыт накъайоал укхаза а.

— Доаха толамаш тІа-тІа дикагІа хилийтаоа новкъостал ду азеи са сменщикен тхоай къахьегам кхетамца вІаштІехьбаккхаро, — аьлар Амсудин Хасанбековича. Оаха бригадни методагІа къахьега дукха ха я, из фуд аьлча цхьанне хьадаха доладаь баозкъаш сменагІа тІавоагІача барзкъаш доахачо чакхдоах. Цудухьа смена хувцалуча хана йовш хиннача балха минутех бизза пайда ийбу, цунца цхьана станокага биззача низаца болх байт Оаха хьаэцаш дола алапи а цхьатарра хьаэц. Цудухьа тхоах хІаравар ши-ший хьокхамаш эсала хилар кхераш къахьегаш ва. Амсудинен цун сменщика Ширванен шоай лицевой чоташ я. ХІара дийнахьа даьха къахьегама толамаш дІаяздеш журналаш да царех хІаранега.

—Объединене моллагІа дІадоладеш дола кердадар эггара хьалха дІадоладерех ва тха Амсудин, — йоах цеха мастера Хайрулина Зинаида Мухамедовнас. Балха дикал лакхъяра, материалаш кхоара, балха ханах бизза пайда эцара укх шера эггара хьалха инициатива дІайолаяьрех ва из. Цун болам хьал а лаьца пятилетка кхоалагІча шера 60 эзар квадратни метр кІадаш кходе социалистически декхараш тІайицад объединене хІамаш тегараша.

Иштта халданза социалистически яхье хьалха латташи дика мел долчун инициатор волаш вола Амсудин Хасанбекович итт шу хьалха предприяте коммунисташа шоай мугІарашка дІайицар. Цу сий долча цІеро шийгара дуккхагІа дІадехилга дика кхетадора цо. Духхьала дика болх барал совгІа общественни балха тІа хьинаре дакъа лаца дезилга дика кхетадора къонача коммуниста. Цудухьа общественни балха тІа халданза хьинаре дакъа лоацаш хьавоагІа из ХІаьа партбюро член ва. Цкъа санна дуккхаза хийржав профсоюза цехкома председателаллеи, Ленински района халкъа суда заседателаллеи. Общественни балха тІа моллагІа шийна тІадилла гІулакх цІена кхоачашдеш хиларца белгалваьнна а ва Амсудин Хасанбекович. Иштта волча цун сийду дуккханеша.

Дуккхача шерашка хьинаре къа а хьегаш даьха дог гІоздоаха толамаш лер йоацаш дисадаш. Цунна карагІдийннараш белгал а доахаш дукха совгІаташ тийнна. Царна юкъе я «Знак Почета» яха орден, «Социалистически яхье котвальнар» яха пхиъ сийлен знак, «ИйслагІча пятилетка ударник» яха знак. «Объединене заслуженни хІамаш тегар» яха сийлен цІи еннай цунна. Тийна кхыдола совгІаташ чот яь варгвоацаш дукха да.

Ше мел дика балхах кхеташ вале а дІахо деша дезилга дика кхетадеча Амсудина, дийнахьа болх а беш сайрийнарча школе дешаш чакхъяьккхар итт класс. Цул тІехьагІа дикен тІехдикен экзаменаш дІа а луш текстильни яйгачен промышленноста Еррисоюзни Московски заочни институте деша дІаэттар Амсудин Хасанбекович. Укх шера из чакхйоаккхаш ва из.

Объединене дикагІвола кагирхой хьехамча лоархІаш а ва Исаев Амсудин. Цо ший балха говзалах кхета а баь, башха-дика производственникаш болаш къахьегаш дукха болхлой ба укхаза. Царех ба Арсамерзоев Вахид, Таратяни Сергей, Погосов Юрий, кхы дуккхабараш. Шоай хьехархочоа тарра хьинаре къахьегаш ба уж а.

— Пхе шера задани укх шера март бетта кхоачашъе лерхІаш ма-вий хьо, Амсудин? Укх юкейнсача хана малагІа декхараш кхоачашде лерхІ Іа? —хьаттар оаха цунга.

— Со хІанз 1980 шера ноябрь бетта чотах къахьегаш ва, цо хьахьокх март бетта пятилетка задани кхоачашъяра аз тІайица хинна социалистически декхараш толамца кхоачашдергхилар, — аьлар цо. — Цхьаккха смена дІаяхийтац аз сай норма 200—250 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа ер пятилетка чакхъялалехьа тІайоагІача пятилетка задани дикка тІехкхоачаш а яь, шийтлагІча пятилетка хьалхарча шера чотах къахьега волавала низ кхоачаргба мотт сона сайна.

Ше лаьрхІар дизза кхоачашдергхиларах бІубенна а ва резчик Амсудин Хасанбекович.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: резчик А. Исаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Мургаб яхача хи тІа хьалъеш латтача Сары-Язынски водохранилища плотинана шоллагІа миллион кубометр лаьтта чутеха баьннаб «Туркменремводстрой» треста гидромеханизатораш.

Балхий хьалхарча аргІагІа лаьрхІад 35 метр лакхал йола дамба хьал а еш хий соцаде, цу гІулакха кхы а 4 миллион кубометр лаьтта чутоха деза. Пятилетка чакхйоаллаш водохранилище Іоаде лерхІ 620 миллион кубометр хий.

Хранилища проектни емкость — 1200 миллион кубометр я. Искусственни фордо торо хулийтаргья боарамагІа хий Іоъахийта а 50 эзар гектар лаьтташта хий детта а.

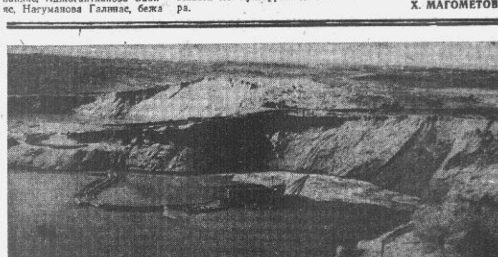

СУРТА ТІА: водохранилища шерьеш а цунца цхьана дамба хьалъеш а йоалл земснаряд.

С. РОЗЫЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАЧА ХЬУВКЪАМА ЛАРД

Укх шера паччахьалкхенга 18 эзар тонн ялат ,цу даькъе 12 эзар тонн дуга, дохка дезаш ба тха района кхаш лелладераш. ДІадув фу дикен ма-эшшен хиларах тийша да из гІулакх. Миштаб фуна кхоачам районе?

ДІаювргйолча культурай фу, хьажкІай дар доацаш, 12680 центнер дІадувча лакхача боарамга дІакхоачаде деза, хІаьта хьажкІий фу 1300 центнер кийчде деза.

Массанена а ховш да, дІадувча фун дикалга хьежжа мара хьуакъам хургбоацилга, хІаьта а из бехктокхаме гІулакх лерттІа чакхдаккхара йоакхо ца еш кулгалхой ба района колхозашкеи совхозашкеи. Царех ба «Чеченингушвино» объединене чудоагІача деррига боахамий кулгалхой. Масала, комсаш лелаеча «Белореченский» совхозе республика юрта боахама опытни станцера денача генарий 10 центнерал совгІа фу дац бІаьсти дІаювча культурай, хІаьта «Восточный» совхозе из а дац.

Цул совгІа дукхача шерашка тІаювлача баьций 82 центнери цхьан шера тІаювлача баьций 74 центнери фу тоъаш дац «Терек» совхозе, «Гудермесский» совхозе дукхача шерашка тІаювлача баьций 49 центнери «Дружба» совхозе — хьажкІий фу тоъац.

Цу масалаша хьахьокх фу Іалашдара а из дІадувча боарамга кхоачадара а болх районе лерттІа вІаштІехьбоаккхаш ца хилар.

Боахамашка тоъамболаш яц фу докъадеш, цІендеш йола машинаш, складаш, асфальт билла майдаш. Из бахьан долаш шоаш Іалашдаь фу лерттІа дІадувча боарамга дІакхоачаде йиш хилац колхозашкеи совхозашкеи, цудухьа кхыча районий боахамашкара деха дезаш хул. ХІаьта кхычахьара хьаденар массе хана дика а хилац. Масала, «Кошкельдинский», «Белореченский» совхозаша соргон суданкеи яхача баьций фу дера Наптеречни районера. ЗІирг тохарген цІена хиларгеи диллача дІаде мегаргдолаш хиланзар из деррига а.

Фуна инспекцега хьажа хьадайта фу тІадоалача боарамагІа доацилгах шоашка хоам бича, цу деша лерттІа йоакхо яра меттел, из-м доккха хІама лацар, доагІачул дукхагІа дІадийча юстардаккха йиш яр, яха уйлаш еш «хьаькъал дола» кулгалхой а нийслу. Из вІалла де йиш йоаца гІулакх да.

БІаьсти дІаювча культурай 1550 центнер фу да хІанз района боахамашка Іалашдаь. Цунах 850 центнер цхьоалагІчен, 13 эзар центнер шоллагІчен, 1500 центнер кхоалагІчен классех да. Іалашдаь фу мамогга лакхагІа йолча классага дІакхоачале хьажа беза района кулгалхой хІанзчул тІехьагІа а.

В. РЯБОВА,
Гудермесски района паччахьалкхен фун инспекце начальник.

КАРАГІДАЬННАРАШИ ДЕ ЛЕРХІАРАШИ

Шелковской района колхозашта юкъе экономикага хьежача эггара ниэболашагІа я «Красный пахарь» яха колхоз. ТІеххьарча иттнех цхьа шу дІадахийтадац цо пайда ца беш. Из бахьан долаш колхозхой хІара шера тІаккхеташ мара тІерабувлаш бац. Масала, укх шера цу боахаме ваха а болх бе а керда 48 саг венав, хІаьта дІавахар 18 мара вац.

Йоакхо ю колхоза правлене къонабараш балха тІа дІачІоагІбара а. Советски Эскаре гІулакх де вахача зІамигача сага, колхозе болх беча хана цунна доагІаш хинначунга хьежжа, алапи лу шин шера. Ахча сберегательни книжка тІа дулл. Цигара цІавенaчул тІехьагІа колхозе кхаь шера болх бе декхарийла ва из.

Дика чакхдаьккхад колхоза къахьегамхоша дІадаха шу. План 1320 тонн йолаш, 1561 тонн шура екхар паччахьалкхенга, хІаьта дулх, планал совгІа а долаш, 1011 тонн, тха, план 380 йолаш, 402 тонн, дуга — планал совгІа 290 тонн йолаш — 1100 тонн декхар. Иштта дика кхоачашдир ялатагара дІайиккхача, паччахьалкхенга юртбоахама кхы тайпа продукташ йоххара декхараш а.

Керттера лостам хьайбаш леладелга хиларах дукха доакъар эш колхоза. Кхоачам болаш Іалашдир къахьегамхоша из а. Йол хьекхай 4216 тонн, план 4100 йолаш, силос 13614 тонн еллай, планагІа 6000 тонн йоагІача, сенаж — 5429 тонн, е планал совгІа 2429 тонн, доакъара гранулаш кийчъяй 4592 тонн, планагІа 3000 тонн йоагІача, витаминни хьоар 5520 тонн даьккхад, е планал совгІа 2520 тонн.

ДІадаьнначa шера отчет оттайича боахамо 760364 сом цІена пайда баь хилар.

Уж толамаш доахача къаьстта доккха дакъа лаьцад жа леладераша Магомедов Іале, Сулейманов Мохьмала, Вадуев Увайса, доаркаша Шавова Зинаилас, Аджагайтканова Забиас, Нагуманова Галинас, бежа Іуша Савенко Александра, Сулейманов Джавлайдина, механизатораша Закриев Іумара, Патафеев Петра, Сердюков Михаила, дуккхаболча кхыча колхозхоша.

(КОЛХОЗА ОТЧЕТНИ СОБРАНЕРА)

Боахама хинна пайда кхы а боккхагІа хургбар продукци дукхагІа яккха йиш хулийтача торонех бизза пайда ийца баларе, шоай бехкагІа колхозхоша цхьадола кхоачамбоацараш нийсдалийта децаре. МалагІаш да уж?

1309 саг ва колхозе болх беш. Царех 125 саго боарамал кІазигагІа 8743 дийнахьа болх бар бахьан долаш 159 эзар сом зе хилар боахама.

Ала хІама доацаш дика лоархІабир шоай декхарех шурий ферма къахьегамхой. ПланагІа 2500 килограмм яккха езаш хиннача 2805 килограмм шура яьккхар цар хІара Іаттагара. ХІаьта а доахан леладаро 9149 сома маьха зе дир боахама. Цхьа центнер шура яккхарга дІадахар планал совгІа 3 соми 12 кепиги а долаш, 25 соми 12 кепиги хилар.

Из нийсделар, цхьан даькъе, паччахьалкхенга ехха шура бІехен боарамал лохагІа хьоанал йолаши хиларах. Цудухьа еххача шурех цхьоалагІча сортах 54,9 процент мара хиланзар, хІаьта шоллагІча сортах — 39,7 процент, кхоалагІча — 5,4 процент.

Кхы цхьа бахьан а дар: доакъар кхедараи Іалашдаран лаьрхІачул дукхагІа ахча дІадахийтар соахка. ХІаьта, доакъареи ялатеи культураш кхеяро, комсаш лелаяро 624 эзар сома маьха зе дир боахама. ХІана?

Іалашъяьча аьлах — 775 тонн, силосах — 1150 тонни сенажах 5337 тонни цхьанна категоре юкъеяхийта йиш йоацаш во хилар.. Гурахьа ялата дІабийна 1400 гектар мукхи 248 гектар кІаи михо гІум тІатехан шелалон хІалакбир. Из лаьтта юха аьха а аьха пига бІаьсти юв культураш дІайийра.

Меттаоттаде йиш йоацаш доккха зе дир Іаламо комсашта а. Цудухьа комсаш лийрхІачул 1233 тонн кІезигагІа йолаш 63 тонн, хІаьта ялат план 9950 йолаш 7730,6 тонн мара чуэцанзар.

Жа леладарои дебадарои къаьстта боккха пайда бу колхоза хІара шера. Соахка цу гІулакхо 834 эзар сома маьха цІена пайда бир. Из цифра кхы а лакхагІа хила мегар беррригача бежа Іуша цхьатарра дика болх баь баларе. Иштта, 60275 устагІа лелабеш 50 бригада я боахаме. Царех пхе бригадо кхоачашъянзар тха даккхареи жа дебадареи планаш.

Юртбоахама къаьст-къаьста балхаш дергдолаш лаьрххІа механизировании отрядаш вІашагІъеххар боахаме 1976 шера: ялата культураш лелаяра, доакъар Іалашдара, хина систематш цІенъяра, кхы тайпа балхаш дара. Дика гІулакх да из: хІара саго кхетаду ше болх дукхагІа ме бу дукхагІа ахча эцаргдолга Цунга хьежжа овсаре къа а хьег. Цхьабакъда дукхагІа болх хьабе гІерте а дикала йоакхо ца ю нах а нийслу.

Соахка даьхача толамех, нийсдалийтача гІалатехи уж дІадаха йиш хулийтаргйолча торонехи дувцаш иштта къамаьлаш дир колхозхоша укх деношка хиннача шоай отчетно-хоржамий собране.

Доккхеи бехктокхамеи декхараш латт колхоза къахьегамхошта хьалхашка укх шера. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона жоп луш керда социалистически декхараш тІайицад цар дукха ха йоацаш. Дош деннад планал совгІа паччахьалкхенга 2200 тонн ялат, 200 тонн харбаз-паста, 400 тонн комсаш, 10 тонн дулх, 95 тонн шура, 32 тонн тха дохка, планагІа 900 эзар сом доагІача, миллион сома маьха пайда бе. Уж декхараш кхоачашдара шеший мероприятеш оттаьй хІара служба болхлоша.

Х. МАГОМЕТОВ.

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА ДА ХЬОКХАМАШ А

Промышленни ларда тІа даьккха дІахьу хьайбаш дебаделгеи кхеделгеи Грозненски района «Загорский» совхозе.

1977 шера 15-ча июне денз из беррига боахам производства цеховой управлене тІа баьннаб. Цу гІулакхо 18 эзар сом кходаьд, цул совгІа кхыча балхашка дІавахийта чІоагІа эшаш вола 12 саг мукъавалийтав. Хьалха хиннача бригадирех боккхагІбола хьайбашка хьожараш баьб.

Цу гІулакхо лакхъяй наьха къахьегама овсарле. ДухагІеи дикагІеи болх мел бу алапеш дукхагІа эц цеховой системах къахьегача наха.

Дика кхоачашдир юбилейни шера декхараш совхоза къахьегамхоша. Шера план 746 тонн йолаш дулх даьккхар 753 тонн, тха — 56 центнер лергар, планагІа 40 центнер йоагІача, ялат, план 8046 тонн йолаш, 8780 тонн чудера.

Боарамал дукхагІа дулх тІаккхетийташ дорстадаь хьайбаш паччахьалкхенна дІадалларах 416 эзар сом лийрхІа хинначул совгІа пайда баьлар совхоза.

— Укх шерага кхаччалца тха совхоз республика юрта боахама министерствана чуйоагІаш яр, хІаьта укх шера «Скотопром» треста юкъеяхай, — йоах совхоза планово-экономически отдела кулгалхочо Хамирзоев Руслана. — Цун маІан да тха боахам духхьала дулха хьайбаш кхоабаш хилар.

Пятилетка кхоалагІча шера совхоза къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхы а бехктокхамегІа да. Иштта, паччахьалкхенга 1240 тонн дулх дохка дош деннад, план 1220 йолча. ЛаьрхІар кхоачашдара хІанз боахаме долча 6000-нена тІа дулха кхаба кхы а 4850 бежан хьаэцаргда. Уж хьалхе а оттадаьча договорех цу боахаме хьадоаладергда района кхыча совхозашкара. Цул совгІа дІахо дорстаде хьайбаш бахача нахагара хьайидара лаьрххІа пункт хьелларгья совхозо кастта Грозне.

Уж декхараш кхоачашдара дечох дувц профсоюза болхлой комитета председатела Саидов Шамус:

— Комплексай, бригадай, звеной, коллективашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржалый. Итогаша хьахьокх хьайбашта соахкарчул дукхагІа дулх тІаккхеташ хилар. ХІаьта къаьстта дика къахьег Сайдулаев Султана, Магомедов Вахас, Батукаев Іумара кулгаллеча бригадаша. Яхье хьалхара кхо моттиг яьккхай цар. Султана бригадо дийнахьен буси 663 грамм дулх тІаккхетийт хІара бежана, план 550 грамм йолча, хІаьта Вахий бригадо — 624 грамм, Іумара — 572 грамм юкъера лаьрхІача.

Дулха дІаяла сиргІаш кхоабача коллективашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг Истамулов Сулеймана кулгалдеча бригадо яьккхай. Бетта 10-ча дийнахьа ю оаха яхья итогаш. Яхья условеш тІа аьнад: план 500 грамм йолаш хІара бежана ден-бус тІаккхета дулх 600 граммага дІакхоачадаьча бригадана 600 сом ахчан совгІат лулда, дулх тІаккхетийтара план 110 процент кхоачашъяьча коллектива—30 сом лулда. Иштта соахкара план тІехдика кхоачашъярах Истамулов Сулеймана бригадана 1912 сом премии хьожайир. ХІаьта совхоза пхе болхлочоа — Ибалаев Мохьмада, Идигов Хьасана, Эльжуркаев Іарбийна, Вахаев Мовсара, Автаева АсмаІийна — 1977 шера «Социалистически яхье котвальнар» яха значокаш елар.

Совхозе дукха ба хьаьнала къахьегарах, социалистически декхараш тІехдика кхоачашдарах махбола совгІаташ, ахчан премеш тийина болхлой.

Боахама производстве доккха дакъа лоац кагирхоша. Совхоза комсомольски организаце секретара Шапиов Эмде дувц цу хьакъехьа:

— Берригача болхлошта юкъе 200 совгІа кагирхо ва, царех 56 комсомолец а волаш. Доахан кхабаран кхедаран лаьрхІа комсомольско-кагирхой бригада вІашагІъеллай оаха укх шера. Цунна кулгалдеш ва къона коммунист Умаев Ваха. ДІадахача шера йиълагІча квартале цу бригадо хІара бежана 601 грамм дулх тІаккхетийтар ден-бус планагІа 500 грамм йоагІача. Дика болх барах цу бригадерча Ибалаев Рамзана аргІа йоацаш «Жигули» эца бокъо елар. Цхьаккха а участок яц совхозе кагирхошеи комсомольцашеи дика толамаш ца доахаш.

ЛаьрхІар кхоачашдара ерригa шоай уйла тІаяхийта, хьинар ца кходеш къахьег керда шу доладеннача хьалхарча деношка денз совхоза хьайбаш леладераша.

Б. АБАДИЕВ.

«Нагахьа санна буржуазена дукхьаларча къовсаме пролетариат класс а хинна вІашагІаца кхийтача ца Іайя, нагахьа санна революци яра наькъаца цо ше доал ду класс а яь дІа а оттайойя, доал ду класс а йолаш къаьнара производственни отношенеш низагІа дІа а йоахе, тІаккха цо цу производственни отношенешца цхьана дІадоах классови вІашдухьаленаш хургйола хьалаш, дІайоаккх массе класс а, хІаьта цу тайппара класс хиларах тарра ший доал а», — йоах «Манифеста» тІа (Соч., т. 4, оагІ. 447).

Тахан, СССР-е дегІаена социализм хьалъяь яьннача хана, кІоарга эргалонаш хул советски обществa социальни структуре а. Мехка болх беча берригача наьха кхаь даькъах ши дакъа хулаш йола болхлой класс цар хьалхалатта низ ба. ТІехь-тІехьа дукхагІа лакхлу советски болхлочун общеобразовательни профессиональни боарам, общественно-политически хьинар.

Таханара колхозин ахархой шоай социальни хьалага, вахара, психологе боарамга диллача болхлой класса дикка гарга а гІерта, хІанз коммунизм хьинаре хьалъеш йоалла класс а хинна дІаэттай.

Ший деррига низаш коммунизм хьалъяра гІулакха дІател болхлойи ахархойи паччахьалкхене хьалкхийнача советски интеллигенце.

ДегІаена социализм болхлой, ахархой, интеллигенце идейно-политически цхьоагІо йохаргйоацаш хиларца белгалйоал.

«Къамашта чухьарча классай антагонизмаца цхьана, — яздаьд Марксеи Энгельсеи «Манифеста» тІа — дІадаргда къамашта шоашта юкъера моастагІал дола гІулакхаш а» (Соч., т. 4, оагІ. 445). Из вай мехка бокъонца долаш дар а хинна дІаэттад. Социальни цхьан тайпара хургйолча оагІорахьа лостаяь общество дегІакхувлара ларда тІа йиш хиннай керда социально-исторически общность — советски халкъ хьахилийта.

Обществера политически доал (марксизма тІехьагІарча терминологегІа — пролетариата диктатура) пролетариато шийна дІадаккхар «Манифеста» тІа цу цхьан ханна демократи дІаяккхар санна а лаьрхІад. Вай мехкара пролетариата диктатура паччахьалкхе, ший исторически мисси кхоачашъяь а яьнна, хулаш-хулаш дегІаенача социализма хьалашка общество социально-политически дегІаяра боарама маэшшара йола деррига халкъа юкъара паччахьалкхе а бокъонца йолча демократе образец а хинна дІаэттай.

СССР-а, социализма даьхеи, ерригача опыто геттера дика бакъду «Манифеста» идеяш нийса хилар. Советски паччахьалкхе кховзткъа шера дегІаахара ерригa итог чулаьца СССР Конституци коммунизм хьалъеча замалахьара манифест я аьнна ала мегаргдолаш да бокъонагІа.

Ленина белгалдаьккхачох, марксизмера керттердар — из да социалистически общество хьакхеллар хиларах тарра болхлой класса дерригдуненисторически лоархІам меллаб хар. Реальни социализм дунен халкъашта юкъерча болхлой класса революционни эргалонаш еча гІулакхий лоархІамегІара итог морг я. Таханара социализм — из хІанз вай мохк хинна а ца Іеш, отношенеш социалистически интернационализма принципаш тІа, «Массе а мехкий пролетареш, вІашагІеккхета!» аьнна Марксеи Энгельсеи баьча тІахьехамга хьежжа вІаштІехьйоахаш йола дунен социалистически система я.

Дуне дегІадоаладара хоадамболлаш йола фактор а хинна дІаэттай тахан дунен социализма система. Шоашкара гойтача хьожхама низаца, шоай экономически, политически, оборонни потенциалаца социализма мехкаша гІо ду дунен революционни процесс кІоаргьялара, дунен халкъашта юкъерча арене деррига прогрессивни хувцамаш хьаллоац, дунен тІа машар хилийтара новкъостал ду.

Социалистически мехкаша цхьана Іоаяьча опыто дог тешадеш бакъъяьй «Манифеста» тІа вІаштІехьъяьххача тайпара йола социалистически революцеи социализм хьалъяреи овлангара белгалонаш. Л. И. Брежнева ма-аллара, цу опыто дог тешаду укханах:

— «Революце керттера дош хьалхагІа а санна Іаьдалах дола дош долаш дус...

Социализмага довлалургдац, нагахьа санна болхлой классои цун цхьоагІонхошеи, бокъонца дола политически Іаьдал шоай бе а делла, капиталистическии кхычеи эксплуататорий социально-экономически доал дІадаккхара цунах пайда эце мара.

Социализм котъяла тарлу, нагахьа санна болхлой класси цун авангарда — коммунисташтеи къахьегача адамий дегаш ураоттаде, керда общество хьалъяр, экономикеи ерригa общественни отношенеши социалистически хьисапе эргаяхар духьа лоаттабеча къовсаме уж кхотаде хой.

Социализм чІоагІлургьяц, нагахьа санна классови моастагІчо еча моллагІча атакех революци лорае къахьегамхой Іаьдала хой мара...» («Коммунист», 1977, № 16, оагІ. 12—13).

Кхы кІезигагІча даькъе воацаш бакъ хиннав Маркси Энгельси капитализма исторически кхелий гІулакха а. Буржуазин общество, яздаьд цар «Манифеста» тІа, ше аларах лаьтта кІал хьайнача низех кхы лоархІадала ца могаш дисача жина тара и (Соч. т. 4, оагІ. 429) Тахан, ерригача капитализма юкъара кризис кІоаргъенначеи ирьенначеи хьалашка, цІаккха а ца дайнача тайпара, шаьра бІаргагу из.

Капитализм бехке еш дола приговор исторе ше даьд. Из кхоачашде дезар болхлой класс я. «ХІанз буржуазена духьала латтача ерригача классех, — йоах «Манифеста» тІа, — пролетариат мара яц бокъонца йола революционни класс. Кхы мел йола классаш, юха а яьле, хІалак хиле дІайоал йоккха промышленность дегІаярца, хІаьта пролетариат-м цо ше хьаеш йола продукт ма йий» (Соч., т. 4, оагІ. 434).

Капиталистически дунен тІа халданза йоккхагІа хул болхлой класс, хам ца бе йиш йоацаш бола боккха общественни политически низ ба из. Іилматехнически революце болхлой класс йоккхагІа а дикагІа вІаштІехьъяьнна а хулийт. ДегІаенача капитализма мехкашкара кхоалагІа дакъа совгІа болхлойи гІулакхера нахи тахан профсоюзашка вІашагІтеха ба, профсоюзни болам дикка хьинарегІеи лоархІамегІеи хулаш боагІа, Боарам боацаш чІоагІа лакхъеннай болхлошта юкъера коммунистий авторитет, хІаьта цунна тешал ду дуккхача мехкашка забастовочни болам баржаро, парламентски хоржамашка коммунисташа доахача толамаша даь ца Іеш, классови къовсам латтача хьалашка дІадехарий лостамо а.

Цу хьалашка марксизма-ленинизма влияни болхлой класса чІоагІагІа хургйола, дерригача демократически низашара барт-цхьоагІо чІоагІъергйола гІулакх де гІерт коммунистически партеш.

Халданза теоретически кердадараш лех коммунисташа, керда тактически установкаш кийчъю. «МоллагІа лостамаш херже а,—аьнна Л. И. Брежнева, капитала мехкий коммунисташа марксизма идеяш творчески дегІайоалаяра юкъе лоаца дакъа белгал а доаккхаш. — бухсоцача кхаьчача коммунисташа де дезар — адамаш керттерча лерхІачунга, социализмага дугилга да. Октябрь котбакххар духьа лоаттабаьча къовсамa опыто хьахьекхад, революционни гІулакхаш чакхдоахача юкъагІа керда цхьоагІонхой хьатохар духьа тактика хувца, компромиссаш хила тарлулга. Цхьабакъда вай дог тийшад цхьаькханех а: тактически аьттон духьа цхьаккха дича а принципашта тІерадовла мегаргдац». («Коммунист», 1977, № 16, оагІ. 15—16).

ДегІаенача капитализма мехкашцарча вежарашха йолча коммунистически партеша шоай гІулакхаш вІаштІехьдоах из опыт теркал а еш, Іилман социализма теори ларде а лувцаш, пролетарски интернационализма принцип халданза хьал а лоаттаеш.

Социалистически содружестван дегІадаьхкача капиталистически мехкий пролетариатеи цхьоагІонхо ба къамий-кортамукъален болам. Азе, Африка дуккхача мехкий къона паччахьалкхенаш хоржама хьалхашка латт: е капитализм е, социализмагахьа лостам бола никъ. ХІаьта тахан дуккхача моттигашка социалистически никъ котбувл. Дуккхача революционно-демократически партеша шоай теоретически платформа я яхаш хьаккхайкаю марксизм-ленинизм. Цу дерригача хІамаша тешал ду къамий-кортамукъален болам Іилман социализмаца вІашагІкхеташ боагІаш хилара, «Манифеста» идеяш шоай влияни духа ха йоацаш мара колониализма гІабаш тІера ца кхайсача континенташка дІайоаржае йолалуш хилара.

* * *

В. И. Ленина яьхад, марксизм хьайолаелча денз дерригача дунен исторе хІара керда замо из бакъъеш дола керда керда тешалаш а толамаш а кхихьад цунна, «цхьабакъда марксизмана, пролетариата хьехам из хиларах тарра, кхы а боккхагІа толам бахьаргба хьатІайоагІача исторически замо» (ПСС, т. 23, оагІ. 4).

Тахан, «Манифест» оттаь 130 шу даьннaчул тІехьагІа, лелаш бола исторе керттера низ санна карарча замана юкъмоттиге латт дунен халкъашта юкъера болхлой класс. «Манифеста» идеяш, социализма идеяш реальность а хинна дІаэттай, миллионаш а миллионаш а болча наха уж — практически чакхдоахача гІулакхаш а машари социальни прогресси бахьан долаш, социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсама а программа.

Л. КАЛИНИНА,
А. ЧЕПУРЕНКО,
КПСС ЦК-арча марксизма-ленинизма Института Іилман болхлой.

БЕЛОРУССКИ ССР. «Грозный» яхача мински производствении объединене арахецаш йола «Океан-209» яха транзисторни радиоприемник туриста, автомобилаца лелачоа, чкъаьрий лувцачоа чIоагIа пакъайоал. Из хоза кийчъяь а я йиъ килограмм мара еза а яц. БархI диапазон я цун: йIаьхаволнови, юкъераволнови, пхиъ лоацаволнови, ультралоацаволнови. Цо болх бу «Маро» е «Сатурн» яхача тайпара йолча ялх элементаца. Уж тоъ цунна 120 сахьата болх бе. ЦIагIа хилча 127 е 220 вольт напряжени йолча электросетаца а болх бе йиш я цун.

СУРТА ТIА: «Горизонт» яхача мински фирменни тика продавец Оскерко Наталья «Океан-209» яха приемник хьахьокхаш йоалл.

В. ВИТЧЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

ПОАЗОН ДЕКЪАРА

Вай доттагIий опыт

МЕХКА ДЕЖУРНИ ЛОР

Из чувола цIа унахцIено лораярси социальни Iалашони министра кабинета лалла да. Цу чура хIамаш сел чоалхане йоацаши духхьал гIулакха лаьрхIви я: кхо телефон, дежурствай журнал, пенаца хьалъуллаш карта. ХIаьта, из бакъдар аьлча, министерства болхлошта чIоагIа дика хеташ гIулакх да: тIаккха лерттIа болх беш я-кх ерригa медицински звеньяш — юрташкарча медпунктáшкара яьнна центральни специализированни больницашка кхаччалца. Цхьа наггахьа йолча хана мара мехка дежурни лор оарцагIвала везаш хIама хилац. Вешта, ишта моттиг нийсъелча гIо де лаьрхIа вIашагIъелла ма-йий дийнахьа а бус а дежурство деш йола из пост а.

Цкъа сахуллаш техар телефона гургал. Опольски воеводстверча дежурни лоро хоам бир, цIаьхха воча хьал тIа эттав моттигерча больницера унахо аьнна. Жамараш болх беш дац. Из лечара воаккхалургвац е «искусственни жим» яхача аппаратага, е наггахьа мара ца хулаца, хIанз е Ополерча аптекашка а, е складашка а йоацаш йолча молхашка мара.

«Искусственни жим» яха аппараташ йолаш я Варшаве, Катовице, Познане, цхьайолча кхыча городашка. Унахочоа эггара гаргагIа я Катовице. Катовицки воеводстверча дежурни лорага телефон тох. ХIаа, хIанз аппарат мукъа я аьле жоп лу вокхо. ХIанз цо тIадулларгда из болх бе кийчъелга. ХIаьта эшаш йола молхаш Катовице а яц. (Воеводстверча хIара дежурни лора хьалхашка улл воеводстве чукхестача йолаш йолча дефицитни препаратий список). Катовицерча лорага указани кхоач эггара хьалха йоагIа рейсови самолет дIаккхоачача ханна машина духьала яйта аьнна: Варшавера хьайоахкийтаргья молхаш.

Дежурни лоро шоллагIа телефон Ополе тох: унахо сов сиха Катовицки больнице кхоачаве. КъоалагIа телефон а техе, меттара гIоттаву цо лораеш йоадаеча, наггахьа мара йоацача молхашта тIаккхача бокъо енна Варшаверча аптечни упраздлене болхло. ЙиълагIа телефон тох скори помоща станцега — складера молхаш аэропорте дIаяхьа машина хьаяйта аьле.

IуйрийнабархI сахьат даьлча мехка дежурни лор массаза а санна доклад е министр волча вода. Лоаца да цун рапорт: унахо катовицки больнице хьа а воалаваьв, лергвоацачахьа ваьнна а ва, эшаш йола молхаш дIаяхьийтай.

Тахан долла хIама дежурней хьинарагIа вIаштIехьцаккха йиш хиннай. ХIаьта цхьа ханаш яр сихха специалистий бригадаш вIашагIа а ехкаш, унахой болча самолеташца дIаккхувла езаш. Къаьстта а, нейтрохирургически е кардиохирургически новкъостал йишача. Эпидемикъарах дегабуам беш моттиг нийсъелча дежурни лоро массехк сахьат далалехьа новкъостал дора цхьан воеводстве медицински болхлой бригадаш вIашагIйохка а уж цар новкъостал эшаш йолча вокх воеводстве яхийта а.

— Мехка дежурни лора пост 1973 шера июле вIашагIъеллай Польше, — аьлар министерства унахцIено лораяра гIулакх вIаштIехьдаккхареи нийсдарен отдела начальника Станислав Стояновске ше ТАСС корреспондентаца къамаьл деча хана. — Дийнахьа а бус а цу посте латт министерства департаментий кулгалхойи цар заместителаши. Уж берригаш а опытни лораши медицински служба организатораши ба. Дежурство йолча хацара цар декхар — унахцIено лораяра лохера органаши учреждениеши шоай хьинарагIа унахошта новкъостал де ца могаш йисача хана царна сиххен диззан новкъостал делга. Вешта, воеводствашка унахцIено лораяра служба болх дика вIаштIехьбаьккха хиларах дукхагIйолча хана йиш хул мехка дежурни лор оарцагIвала ца везаш гIулакх дIадерзаде.

Цхьабакъда сага валара кхерам цIенхаштта хIара тIа массаза босс а юхе гIолларча лорий цунна новкъостал де низ ца кхаьчача а, керттерча посте вагIача дежурни лоро мехка медицина кара мел дола хIама оарцагIдоаккх из лечара ваккхара. Бакъда, дувцача хана-м массехк организационни дош сихха къоастаделга мара мича хет цунах.

И. ГАЛКИН,
ТАСС корреспондент.
Варшава.

«Агитатора блокнот»

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» келатеха араяьннача аргIанарча йиълагIча номера керттера я «Селханчул дикагIа тахан, таханчул дикагIа кхоана бе болх» яха рубрика. Цунна кIал кепатехай «Керттера декхар — декхараш кхоачашделга вIаштIехьдоаккхилга» яха редакцини статья.

Блокнота тIа кепатехад предприятейи организацейи коллективашка, производствашка хьалхле лелаераша дакъа лоацаш хиннача республика партийно-боахамий актива собране тIаийца дола 1978 шерара Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой социалистически декхараш. КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмоца ювзаена беседаш, политинформацеш, докладаш, лекцеш яра йола тематика еннай партийни организацешта, идеологически болхлошта новкъостала лаьрхIа.

Блокнота тIа шерра еннай «ЛоархIаме даташ» яха рубрика.

«ДукхагIа пайда хургболаш болх байта техниката!» аьнна корта а болаш, бIаьстан кхашка болх берашта беседаш яра лаьрхIа «Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIай объединене председатела И. Аванесова язъяь статья я.

Идеологически болхлочун уйла тIагIоргйолаш я «Хьа записной книжка тIа, агитатор» яхача рубрика кIал цхьа процент материалашка дIадодачун кхом барах мел пайда хул мехка халкъа боахама аьнна йола цифрайи фактайи подборка.

ПРОЗАИКИ ДРАМАТУРГИ

Селхан Нохч-ГIалгIайчен общественносто белгалдир вовзаш волча нохчий йоазонхочун Ошаев Х. Д. 80 шу дизар.

Нохчий советски литератураи культураи историе чухь йоккха моттиг дIалоц Ошаев Халид Дудаевича. Из ваьв 1898 шера 1 януаре АтагIана юхxe иллача Воздвиженская яьхача слободке. 1909 — 1916 шерашка из дешаш хиннав Грозненски реальни училище. 1916-ча шера из деша вода Петербурге хиннача Лесной институте.

Октябрьски социалистически революци хулаш Х. Ошаев Нохчийче вар: института ши курс чакхъяьккха ше ваьлча мехка юхавера. Укхаза цо граждански тIем тIа дакъалоац.

Цу хана ше яь уйлаш, цу замалахьа эрсий, нохчий халкъаша леладаь турпала тIулакхаш, нохчий халкъ революционни сомадоалаш эрсий болхлоша даь гIулакх массайтта шу даьлча яздаьча «Алан шераш» яхача книжка тIа хьахьокх Ошаева.

Нохчий литература йолалуча хана цунна юкъевенача Ошаева, дукха а гIулакхаш ду из литература дегIадоаладеш, наьна метта алфавит кхоллаш. Тайп-тайпарча шерашка лакхарча дешара заведенена а Iилма-тохкама института а кулгалду цо. 1937 шера Коммунистически парте мугIарашка дIаэц Ошаев Халид. Цо 20-ча шерашка болх бир Нохчий облоно заведующи а «Советская Автономная Чечня» газета редакце секретарь а волаш.

1930 шера сентябре денз 1936 шера август беттага кхаччалца йолча хана Бурэ тIарча (Орджоникидзе) Лоаманхой (Горски) хьехархой института директор волаш болх бир Х. Ошаева.

Шовзткъа йттлагIча шерий шоллагIча аханегара денз кховзткъалагIча шерашка кхаччалца Ошаев Халида Нохч-ГIалгIай историе, метта, литература Iилма-тохкама института директора заместитель волаш болх бир. Цу хана цо язъяьй тоъал историко - этнографически статьяш.

Ошаев Халида кхоллама болх дIаболабеннаб 20-ча шерашка. Духхьашха цо язъяь «Дай Iадат» яха пьеса пхьа лехара Iадат футтардеш яр. 30-гIа шерашка цо болх бир «Къовсам дIахьош ба» яхача пьеса тIа. Драматурга дагадар революце гIорбаьнна турпалхой Николай Гикало, Асланбек Шерипов керте а болаш, къахьегамхоша граждански тIем тIа лоаттабаь къовсам гойтар. Цу пьеса тIа цо кхы дIахо а болх баьчул тIехьагIа «Асланбек Шерипов» цIи а йолаш Нохч-ГIалгIай драматически театра сцена тIа оттаю из 60-ча шерашка.

Драматурга язъяьй дукхха а кагий а, йоккхий а пьесаш. Царех я кулакаш-зуламхой, цар гIончий кхардабоахаш йола «Веччалг» (1934), «Селасат» (1958), «Ахьмар - Хьажа», иштта кхыяраш а.

50-ча шерий шоллагIча аханегара денз 60-гIа шераш долалуча кхаччалца Ошаев Халида яздир «Алан шераш» яха историко-революционни роман. 1966—1967 шерашка яздархочо ше эрсий меттала даькхар из роман. 1977-ча шера эрсий меттала шозлагIа а кепатехар из. 1969-ча шера эрсий меттала арайоал цун очеркаш, дувцараш, повесташ юкъе а йолаш «БIаьсти» цIи йола книжка.

«Алан шераш» яхача романа тIа Ошаев Халида шийна хьалха оттадир чоалхане декхар: бIаьхха лаьттача тIемо гIелдаьча, мецдаьча нохчий халкъа юкъе XIX-гIа бIаьшерен 40-гIа шераш чакхдоалаш — 50-гIа шераш долалуш Россе ший кхел дикагIча оагIорахьа хувцаргхиларах еш йола уйлаш алсамъялар. Нохчийче Россех дIаккхетара объективно - прогрессивни маIан нохчий вахаре, историе доккха дар. Цул тIехьагIара истори нохчий, эрсий доккха доттагIал чIовгIлуш, эрсий демократически интеллигенце гIонца нохчий культуре керда мул болабаларца белгалъяьнна хилар. «Алан шераш» романаца Ошаев Халида из зама цхьан-шин образаца дIайовзийт.

Асланбека сурт-сибат дуллаш яздархочо исторически бакъдолчох пайда ийцаб, шийгара хIама а тIа ца тохаш.

Грознерча болхлошта, гIалгIазкхашта, нохчашта юкъе революцеи хьакъехьа бола кхетама болх дIахьош доккха дакъа лоац эрсий революционеро Александр Сачина. Яздархочо ший романа шерра юкъебоалабаьб граждански тIем тIа дакъа лаьца бола революционераш Пиллер, Тымчук, Иониснани, иштта кхыбараш. Советий Iаьдал моастагIчох лорадеш революционераша баь болх яздархочо гойтаро, тIехьа тIаккхуш йола тIехье революцеи идеяшца кхетам луш хьалкхеяра доккха новкъостал дергда.

Хь. ТУРКАЕВ.

ЦУ ДЕНОЙ СИЙЛЕ ЦIАККХА ЙОВРГЪЯЦ

ТЫЛЕ ВIАШТIЕХЬЯЬККХАЙ КОТАЛО

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка парте баьча Iалаьмате боккхача организаторски массово-политически балхо Iалашдаьд унахцIена мел дола адам оарцагIдоаккхилгеи материальни ресурсаш тIаозилгеи, халкъа боахам тIема эшарашка хьежжа эргабоаккхилга, мохк бIарчча цхьа тIема лагерь а яь дIаоттабелга.

Кхыча мехкий интервенци граждански тIоми болча хана моастагIа юхатохара низаш оарцагIдоахаш парте баьча балха опыт ше ювцаш, В. И. Ленина белгалдаьккхад, из Iомаянзеи дIайовзийтанзеи ярг ца хилар. «Цудухьа хет сона,— яьхад цо, — вай Iоаяь из керттера опыт вай воаш дукхагIа теркалъе еза аьнна. Укхаза эггара хьалха уйла е еза вай кот хIана даьннад, граждански тIема уж жертваш кхолханца юха метта хIана эттай хьахьокхаш болча тохкамах вай агитацея пропагандаи лард яра дергдолчун...»

Республикерча къахьегамхой деррига вахар тIема ларда тIа оттадара беча балха тIом болабеннача хьалхарча деношка денз керте эттар ВКП(б) Нохч-ГIалгIай обкомо кулгалдеш хинна партийни организацеш. Республика партийни организаце ший ма-хулла чIоагIбаьб тылаи фронтаи юкъера бувзам, бе-беча кепара лелабаьб из.

Фронта новкъостал дара боккхача лоархIаме хиннад хадданза фронте кхахьийта совгIаташи посылкаши. Цуи чIоагIа лоархIам беш хиннай республика партийни организаци. Шоай терко ярах а шоашцара безам бахьан долаш а баркал оалаш фронтера тIемахошкара ээараш письмош ихад республикерча къахьегамхошка. ТIом беча эскара бIухоша Д. В. Исаевеи С. О. Осиповеи иштта яздаьд Грознефтекомбината библиотека болхлошка: «СовгIат лайтарах баркал оал оаха шоана. Тха оаша еча йоакхоно деги ураувттаду тха, ЦIеча Эскара бIухой, германски фашисташта духьаларча укх тIем тIа денале гIулакхаш дукхагIа гойтара».

Турпалча ЦIеча Эскара бIухошта йIайха хIамаш гулъелга дIадоладаьча советски патриотий инициатива дегаца къоабалъеш хьаллаьцар Курчалоевски района колхозхоша. Из дош дувца гулъенна собрани советски патриотизма низ бола демонстраци а хинна дIаэттар. Массава раьза а волаш тIаийцача резолюцешка колхозхоша хьакхайкадора: «Воай Даьхе лораеш латтараштa цхьаккха хIама кходергдац вай. Вай декхар да хIара денна бIухой йракхо яр, наьха цIий Iувда фашисташ боабе дикагIа аьттув балийтара царна новкъостал дар».

Республика партийни организаце гIулакхашка йоккха моттиг дIалоацар Советски Эскара бронепоездаш хьаяра декара кулгало. 1943 шу доладенача юххье комсомольций инициативагIа массе метте ахча гулде доладир Шерипов Асланбека цIерагIа бронепоезд хьае. Назрановски районерча Экажкъонгий-Юртарча колхозхоша БерсановгIар Идрисеи Халидеи шоаш кходаьча ахчацара хIаране 50 эзар сом делар из бронепоезд хьаярга дIадахийта. Республикерча ахха колхозхоша лоаццача хана 13,5 миллион сом делар Шерипов Асланбека цIерагIа бронепоезд хьае.

Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхой викалаш цкъа санна дуккказа я ихаб фронте тIом беча эскара салтийи эпсараши болча. Масала, 1943 шера 1-ча мае ВКП(б) обкома болхлой керте а болаш делегаци яхар. Нохч-ГIалгIайчен доазонаш мукъадоахаш хиннa йиълагIа Кубански гвардейски казачий дошлой корпус йолча. Делегаце бIухошта бийцар тылера болх, республика къахьегамхошкара совгIаташ дIаделар. Цу шера ноябре цхьаккха делегаци а яхийтар республика къахьегамхоша Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат нов. Цомаев керте а волаш. ВорхIагIча ноябре делегаци тIаийцар Къилбаседа-Кавкаэски фронта командующе эскара инарала нов. Петрова. ДIа а хьа а къамаьлаш деча хана цо делегацена дIайовзийтар Крымера событеш, тыле беча балха хьакъехьа хаттараш дора, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахой, колхозхой хеттар. БархIлагIча ноябре Тамане кхаьчар делегаци, нислагIча ноябре — иштта Нохч-ГIалгIайчен доазонаш лорадеш лаьттача Преображенске дивизе. Дивизе массе подразделене беседаш, собранеш йир делегаце, тылера хьал дувцар. Къилбаседа-Кавказски фронта бIухошта ялх вагон етта совгIаташ дIаделар цо.

Фронта деча доккхача новкъостала цхьа белгало яр фашистски гIаьрахоех латаш болча бIухойи командирийи дезалий массе оагIорахьара еш хинна йоакхо. Граждански тIема шерашка В. И. Ленина яьхад, «...тылера ЦIеча Эскара новкъостал деш боаккхаш бола хIара гIа цу сахьате холу цIеэскархой деташ айдаларах... Тыле цIеэскархошта деш долча моллагIча новкъостало цу сахьате ЦIеча Эскара низ чIоагIбу, цар деташ айду,.. наступлене низ совбоаккх». ТIом болабеннача хьалхарча деношка денз фронтовикий дезалашта новкъостал дара дешашка хьожаш яр республика партийни организаци. ТIом болабеннача юххье лоархIаме законаш тIаийцар фронтовикий дезалаштеи тIема инвалидаштеи пособеши тайп-тайпара льготаши телара хьакъехьа, царна бе болх вIаштIехьбаккхара хьакъехьа. Паччахьалкхено чIоагIа йоакхо йир дай боацаш дисача берий. 1943 шера 10 феврале тIема гIулакх деш барий дезал паччахьалкхено Iалашбареи цар быт вIаштIехьъяккхареи отдел вIашагIйоллара хьакъехьа СССР Министрий Совето баьча соцамга хьежжа къахьегамхой депутатий окружной, областной, районни Советий исполкомашка вIашагIъехкар тIема гIулакх дерий дезал паччахьалкхено Iалашбареи цар быт вIаштIехьъяккхареи отделаш.

Вай Даьхенна тIаэттача цу халача деношка Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша шоай низ кхоачаш торо йолаш мел дола хIама дора немецко-фашистски полчищаш хIалакьяра. Республика промышленносто, юрта боахамо, транспорто эскари мохки хадданза Iалашбора мехкдаьттацеи мехкдаьтта продукташцеи, доагорца а машиндаьтташца а, продовольствеца, барзкъашца, кхыча хIамашца.

ТIом хьале а тIом хьайначул тIехьагIа а мехка чухь мехкдаьтта даккхара шоллагIа моттиг а тайп-тайпарча сортех дола бензинаши машиндаьтташи дахара хьалхарчарех цхьа моттиг а лоацаш хинна Нохч-ГIалгIайчен промышленность Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар мехка оборонни низ чIоагIбара гIулакха. Республика юрта боахама къахьегамхоша а иштта кхоачашдир партенеи халкъаи хьалхашкара шоай декхар — шоашта эша дукхха хIамаш юкъагIа а дуташ, Iалаьмате йоккхий халонаш тIалатташехьа а шоай са па кходеш къахьегарца. Республикерча къахьегамхой деррига низаш эскареи тIемеи гIулакха оарцагIдаьхадар Нохч-ГIалгIайчен партийни организаце кулгалца.

Фронташка тIехдаьнна доккхий толамаш даха йиш хиннай ЦIеча Эскара, эггара хьалха, «вай тыл, чIоагIа тыл...» хиларах яхаш яздаьд В. И. Ленина. МоастагIчоа духьала цхьана лоаттабаьча къовсаме ккы а дукхагIа чIоагIденнад СССР кхыча халкъашцара нохч-гIалгIай халкъа доттагIали вежарашха цхьана леладу гIулакхаши. БIаьш шерашка ше тIехьайнса хилар ший хана, советски халкъаша вежарашха новкъостал а деш, дIадаьккха йола Нохч-ГIалгIайче хIанз ший аргIанна интернациональни декхар кхоачашдеш яр. ТIом, яьхад В. И. Ленина, из экономически меттел, «хIара къамаи организационни а низашта» беш бола тохкам ба. Дай-мехка тIема опыто хьахьекхар, Советски Союза халкъий низаша лира тохкам лайна хилар. ТIема дуIана юкъера цIаьккха а къаьгга хьагучадаьлар къамий дешах йола ленински теории практикеи вахара низ болаш хилар.

Социализм котъялар, ленински къамий политика толар, советски общества морально-политически цхьоагIо, советски патриотизм, болхлой классеи колхозни ахархойи барт-цхьоагIо, Советски паччахьалкхен, Коммунистически парте кIоарга массе оагIорахьара экономически политика чакхъяха, вешта аьлча, хIара республика къахьегамхой, ресурсаш сихха оарцагIъяха а царех эскараи фронтаи биззан дикагIен пайда эца а низ кхачар — уж я берригa мохк а санна, Нохч-ГIалгIайче фронта арсенал а яь дIаоттаяь хьалда фактораш.

«Нагахьа санна Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема керттерча турпалах дийцача,— белгалдаьккхад КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева, — цIаккха а лергвоаца из турпал ва вай мехка дахача а хадаргдоацача вошала бувзамашца айхха кхотаденнача а халкъий барттайна берригa дезал».

А. ДЖАБРАИЛОВА,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета преподаватель, исторически Iилмай кандидат.

ТIем тIа санна...

«Сельхозтехника» объединене болх а беш г. Аргуне вахаш ва немецки фашисташца хиннача Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа турпалал гойтарах «Слава» яха шоллагIчеи кхоалагIчеи степена орденаш, дукхха медалаш енна Абдурахманов Доккy. ЦIагIа коравир сона из.

Объединене цо беча балхах къамаьл деш дагIаш, ше тIем тIа хиннача шерех дувцар дийхар аз Абдурахмановга.

Минут совгIа ха яьккхар цо уйлашка ваха вагIаш, тIаккха:

— ТIем тIа аз яьккхача хана дегIа цхьа чов йинзар сона. Цхьабакъда дега тIемо яь чов, цига наха тIаэтта хинна Iазап дагадехача, юха а йоастолу. ТIем тIа хиннар гIаназа духьалъувтт. Цудухьа атта дац сона тIемах дувца, — аьлар Доккус. Цхьабкъда шоай ковтамукъале бахьан даьша, даь даьша тIем тIа лайнача халонех, немецки фашисташта духьала бирса баьча тIемах къонабарашта хайча а бакъахьа да.

ТIом болабалалехьа Ленинграде артиллеристаш кийчбеча школе деша вахар Доккy. Школа тIехдика чаккхъяккхарах цига керда баьхкача курсанташта хьеха витар. Цу хана болабелар немецки фашисташца Сийлахь-боккха Дай-мехка тIом. Ше фронте вахийтар дехаш школа кулгалхошка заявлени елар Доккус.

«ТIем тIарчул дукхагIа пайда лургба Iа укхаза», аьнна жоп делар цар. Итт бетта школе хьийхачул тIехьагIа Ирапаца дола вай Даьхен доззув лораде вахийтар из. Цу хана гитлеровцаш вай Дай-мехка столицана — Москвана тIагIерташ бар. ТIем тIа ше ваxийтар дехаш массехказа заявлени яхьийтар Доккус. 1943-гIа шу долалуш кхоачашдир цун дехар. ЯлхлагIча эскара 51 гвардейски стрелкови девизе 156-ча полке вахийтар из. Сталинграде фашисташ боха а баь ерригача фронте гIолла гитлеровцашта таIазар деш дар вай эскар цу хана.

Цул тIехьагIа дукха тIом баьб цо немецки фашисташта духьала, дакъа лоацаш хиннав дукха городаш мукъайоахаш, иштта: Витебск, Полоцк, Рига, Шауляй, Калининград. ХIаьта цхьацхайола эпизодаш къаьстта дика дагайоагIа.

Иштта, фашисташкара Витебск хьайоаккхаш Северная Двина яхача хих дехьабовла безаш хилар вай салтий. Йоккха топ хих дехьаяккха, аьнна приказ делар Доккийна. Хенех плот а даь, бийсана хих дехьа бовла болабелар Доккуи цун расчетацара новкъостийи.

— Тха оагIорахьара хийцца хи тIа кхача йиш яр, хIаьта фашисташ болча оагIорахьа лакха берд бар. Цул совгIа листа хьу а яр уж болча, — дувц Доккус — Хина юкъекхаьчача хоаделар тхо фашисташта. Йоккхийча лампаца тха плот сийрда а даьккха топаш, автоматаш, пулеметаш етта болабелар. ХIаьта тхога йолча станкови пулемето берда тIа болча немцашта зе дацар, граната е лимонка кхессача гаьна йолаш дIаккхачацар фашисташ болча. Цул совгIа гераах цхьаккха тайпа пайда эца йиш йолаш бацар плот а лаьца тхоца цхьана хих дехьа бовлаш хинна вай салтий. МоастагIашта дIатIаккхачалехьа хIалакде мегаш дар тхо. Поккха топ етта ца йолайнча де хIама дацар, плот кIалтIаэккхар кхерам бале а. Цхьабакъда, оаха из хьадеш, йоккха топ етта езаш моттиг нийслой а аьнна доккхеи тешамеи даьдар. Из чIоагIа накъа а даьлар. Осколочни снарядашца йоккха топ етта йолайир оаха. Топ яьнначул тIехьагIа плот къайлалоалаш хила долхар тхо.

Хих дехьавоалаш турпалал, салтечун говзал гойташ тIом барах Слава яха кхоалагIча степена орден елар Абдурахманов Доккийна, хIаьта Слава яха шоллагIча степена орден Шауляй яха горол йоаккхаш елар. Из ха дагалувцаш Доккус дувц:

— Вийсана город йоаккхаш тIом беш тхоай полкал хьалха хиннар са расчет яр. Тхога яр 132 миллиметр йолчул совгIа 45 миллиметр йола кхы а цхьа йоккха топи станкови пулемети. Тха группаца воагIаш вар миномётни батареяцара къаьстта связист-корректировщик а.

Тхоайчарех къаьсталга хайча городера гаьна йоацаш хиннача гонахьа гобаьккха тIох яь башха-чIоагIа карт йолча имене сайцар тхо. МоастагIий тIагIорте царна духьала хийцца тIом бе йиш хургйолаш ехачара карт тоаяь, кхыдола балхаш даь чIоагIйир оаха тхоаш сайца моттиг.

Сатессачул тIехьагIа дукха хьежа дийзанзар гитлеровцашка. Хьалха танкаш а йолаш тIаболабелар уж тха зIамигача гарнизона. ХIаьта тхо а кийча дар «хьаьший» тIаэца. Пулеметацеи автоматашцеи фашисташ боабеш, йоккхийча топашца танкаш тIа ца йоахкийташ дукха тIом бир оаха. ХIаьта тхо дукха да аьнна хетийтара цхьан оагIорахьара тIагIерта немцаш юха а кхайсе сиха кхыча метте дIаоттайора йоккхий топаш а пулемет а. Тхо шоай тыле а долаш вай керттерча низашта духьала деррига шоай эскар лоаттаде йиш йолаш бацар фашистски гIаьрахой. Цудухьа тхо сихагIа шоай новкъара дIадахар духьа дукха низ гулбир гитлеровцаша имене гонахьа. Цу низа духьала дукха лоатталургдацар тхо. Из кхета а деш минометни батарея связист-корректировщикага приказ делар аз имени йолча моттиге вай минометаши йоккха топаши етта аьле командованега хоам бе аьнна. вайчара тхоаш доалар кхерам болаше а.

ХIанз запасе волча гварде старшинас Абдурахманов Доккус цу тайпара денал долаш тIом баь кхы а дукха моттигаш хиннай. Ерригаш йийца а яргьяц.

ТIем тIа санна толамца кхоачашдеш хьавоагIа из хIанз балха тIа шийна хьалхашка латта декхараш а. Цуна тешал ду дика къахьегарах цунна гийнача Сийлен грамоташа а, мах болча совгIаташа а, аргIа йоацаш легковой автомашина эца цунна еннача бокъоно а.

М. ХАМАТХАНОВ.

ФРГ. «Профессеш дIакъовлара» духьала болча дукхача наьха демонстраци хилар Франкфурт-на-Майне. Коммунисташта, аьрдехьарча социал-демократашта, кагирхойи профсоюзни организацейи активисташта паччахьалкхен гIулакхашка баха никъ дIакъовлаш бола «радикальни элементий хьакъехьара сонам» тIаийца 6 шу дизарца ювзаенна хиннай из.

ДIадахача 6 шера ФРГ «профессеш дIакъовлар» Iаткъад 4000 совгIча сага—хьехархошта, юристашта, воспитателашта, лорашта, машинаькъахошта, профсоюзий активисташта, кагирхойи студенчески союзийи лидерашта.

(ТАСС).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика». 8.55 — Мультфильмай программа. 9.25 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерах йолча киностуден цхьана даьккха «Софинга бода никъ» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм, 2-гIа сери. 10.25 — Балета артистий концерт. 14.30 — Профессионально-техническии училищех долча документальни фильмай программа. 15.35 — «Дикача лаьтта». Паччахьалкхен Къилбаседа эрсий халкъа хора кхоачашъю А. С. Абрамске музыкальни композици. 15.45— «Спортивни класс». Когсоалазаш. 16.30 — «Йоазонхочунца Ю. Нагибинца вIашагIкхетар». 17.00 — «Юрт а гIулакхаш а». Передача дIахьу Ю. Черниченкос. 17.30 — «Ашарий хьакъехьа дешархошта». Э. Грига фортепьянни пьесаш. Передача дIахьу искусствоведене кандидата Д. Благойс. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Деррига хар лорсона». Киножурнал. 18.25 — Комсомольций - дружинникий рейд. «Корта бозабу маларaш меларца къовсам лоаттабе». 19.10 — Вивальди. «Шера ханаш». 19.55 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностуден цхьана даьккхача «Софинга бода никъ» яхача телевизионни дукха сереш йолча художественни фильма премьера. 3-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Советски милице самодеятельни художественни творчества Ерригсоюзни фестиваля доккъашхой хоадамбеш дола концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Цирке хиннар е доттагIало кIалхардахар» яха берашта дола телевизионни фильм. 18.15 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.35 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гIалгIай меттала). 18.50 — «Б. И. Пророков». Документальни фильма. 19.10 — «Социалистически яхьа дневник». «Город Грознена — котало яккхара байрахх». 19.50 — «Шуп письмоех дола концерт». 20.20 — «Акхача саьрчех а Iукан Кармазинах а» дола телевизионни документальни фильм.

1 МАРТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Ашарий хьакъехьа дешархошта». Э. Грига фортепианни пьесаш. Передача дIахьу искусствоведе кандидата Д Благойс. 9.25 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностуден цхьана даьккха «Софинга бода никъ» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. 3-гIа сери. 10.25 — «Кинопикъбара клуб». 14.30 — Документальни фильмай программа. 15.15 — «Ха а ха, довза а довза». Къоначa техникашта йола передача. 16.00 — «Поэзи эшарашца». 17.00 — «Мончинский вариант» яха телевизионни очерк. 17.30 — «Зурманчаш, мичад шо!» 18.00 — Кердадараш 18.15 — «Iилман вахар». Интервидени. 18.45 — «Дунен халкъий творчество». 19.15 — «Саг а закон а». Передача дIахьу професора А. А. Безуглова. 19.45 — «Спортлото» тираж. 19.55 — Художественни фильмай Софийски студен Довженко цIерагIча киностуден цхьана даьккхача «Софинга бода никъ» яхача телевизионни дукха серийни художественни фильма премьера. 4-гIа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Консерваторе йоккхача залера «Эмиля Гилильса концерташ». 3-гIа передача. Программе я Р. Шумана а И. Брамса а произведенеш. 22.10 — «ДоттагIий юкъ-сибат». Передача дIахьу А. Алексина. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Бригадир». Телевизионни документальни фильм. 18.15— «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Хьайбаш лeладара — хадданза теркам. «Хьайбаша Iа доккхилга мишта дIалода?» Рейд (нохчий меттала). 18.50 — «Питера Минтена кхо сибат» яха документальни фильм. 19.10 — «Кагирхой оазаш». Литературни передача (гIалгIай меттала). 19.35 — «Къахьегама сийлахь - доккха эскар». Яха документальни фильм.

РАДИО

28 ФЕВРАЛЬ

6.30 — «Юртара Iуйре». 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашараш. 8.45 — «Школа а вахар а». Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра М. И. Умарова беседа. 9.15 — «Тха почта» (гIалгIай меттала). 9.30 — «Къона вай заманхо» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.00 — «Экономика дегIайолаяра лоархIамера хьал». Профессора А. Румянцева беседа (гIалгIай меттала). 17.15 — Техьабусараш боацаш болх бар! «Балха минута мах». БархIлагIча гIишлошъеча монтажни управленера передача (нохчий меттала). 17.30 — «Социалистически яхье хьалхалаттарашта дола концерт» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30—Ашараш. 18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла).

1 МАРТ

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.22 — Ашараш. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — «Вай лоалохой болча». Къилбаседа-ХIиришкахьара передача (гIалгIай меттала). 8.50 — Ашараш (нохчий меттала). 9.15 — «СССР Конституци а паччахьалкхен органаша бу болх тоабар а». Беседа. 9.30 — Музыкальни программа. 16.00 — «Тешабе хар». Пропагандистах дола дувцар. 16.15 — Хьона да, Даьхе, салтечун дог» (нохчий меттала). 16.45 — ХIара кхайна — дикала Знак! «Лаьтта дезаш». Веденски района XXII партсъезда цIерагIча колхозера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоамаш

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха моржаш а йолаш йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 2—7 градус, Грозне 4—6 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05068. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 1457.